

GAZETA LITERARĂ

Anul IV, nr. 50 (196) - joi 12 decembrie 1957

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

Profil

Eu rîd către mare
Și totu-i ca prin apă
Și bubuie — în țări —
Troscuți, dinamită...

Cu ochii da să-nghit
Din alga, iodul tare —
Eu rîd către mare
Și totu-i ca prin apă.

Pe dig, O muncitoare,
Cu pielea argășită
De săruri, vînt și soare, —
Cînd marea se agită.

Eu rîd către mare.

Răsărit

Țed în fața noastră e începutul lumii
Și nu mai știm de nimine și tot ce știm dispăra.
Ia-mi ochii și-i înecă-n aș tîi, departe de-aici:
Răsare traja oarbă a soarelui din mare.

Simpind în valuri saltul pantelelor albastre,
La mine lingă umăr te-adamă cu-o dulcea fried
Și tremurîndă: zorii, mîndă înăbrîu noastră,
Vulcanii de aramă din mare și-i ridică.

Marină

Pe obraji, oon oglinzi, trec amurguri bătrîne
Dar mîi în piept e obraz, stropi de soare marină;
O, din scumpele vrăji ce pușin ne rămină...
E atît de pușin,
E atît de pușin.

Soarbe caru-n inel, fă-ți piatră albastră!
Trage marea în piept ce odănu-i suspin!
Lasă vîntul gemînd lingă inima noastră...
E atît de pușin,
E atît de pușin.

Pentru ce am schimba fericea-n oarbă?
Bolta spune de foc, spaima ard în tîmniț;
Peste tot ce ni-i drag, iese moartea la pîndă...
Ne pîndește de mult,
O respingem de mult.

Lasă-mi clipea măcar, numai clipe ce rîd
Cînd mi-e sufletu-amar de triste și urît; —
Numai simbetul tău, numai clipe ce tîna...
Și ce mult e atît,
Și ce mult e atît.

Adă-ți stele-n pirg, fă-le rîșine coapte.
Dă-mi să mușc, să respir, să te simt, să te-aud;
Și secundele ard în tufășii de noapte...
E atît de pușin
Și atît de mult.

Cicerone Theodorescu



VASILE DOBRIAN

„Terasă de pe Warte”

(Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947—1957”)

Cultură revoluționară

Dacă noțiunea de cultură conține istoric, este un ins fără trecut și lipsit de conștiința rolului său istoric. Din cauza dominației sale, popoarele decad prin sentimentul provizoratului. Spenglerul englez, Arnold J. Toynbee, omagiat în Occident ca cel mai de seamă sociolog și filozof al contemporaneității, are și el în „A study of history” („Studiu asupra istoriei”) viziunea unei „minorități creatoare” și a unei „majorități inerte”. Dezvoltarea societății poate fi asigurată numai prin supunerea necondiționată a maselor față de personalitățile excepționale, supra-umane, ale „minorității creatoare”. Dominanța elitei poate fi asigurată cu ajutorul religiei și al „dresajului social”. Toynbee este partizanul unei sociologii comparativiste, analogice. Istoria universală este redusă la un prototip: antichitatea greco-romană (europenii „repetă destinul elenic, iar americanii pe cel romanic”). În virtutea acestei analogii, sovietismul este o erezie creștină, de tip manicheic, iar proletariatul nu este altceva decît proiectarea în prezent a plebei romane, un element social. Masele, insultate în revendicările lor de către proletariatul și comunistii „barbari interni” care amenință civilizația așezată, în ace-

INSEMNARI

Citare și privire

Un prieten, pe care îl cunosc de mulți ani, îmi spunea: „Am dat parrea cea mai întinsă a vieții mele lecturii. Cînd consider trecutul, îmi amintesc de multe lecturi, de citirea cărților; dar trebuie să-mi spun că timpul cel mai lung l-am consacrat cititului. Ocup o calea de peste treizeci de ani și, pentru a mă susține în locul meu, am avut nevoie de multe, de niște lecturi. Deși mijloacele mele materiale n-au fost niciodată prea mari, am strîns mereu cărți în jurul meu. S-au adunat în rafturi, pe mese, pe scaune, pe podele. Îmi critec drumul printre ele și, uneori, trebuie să întind pasul, pentru a găsi, deasupra lor, „loc lîmpeze”, cum zice odăvit Caragiale. Mă scol dimineața cu grija de a controla o dată, de a regăsi un citit. În biblioteca mea de cărți, operațiile acestea nu sînt ușoare. Pierd uneori ceasuri pentru a afla o carte pe care n-am mai avut-o în mîni de ani întregi. Muncesc din greu, deplasînd zeci de kilograme de imprimat, transpir și mă a-

Ion Vîtner

(Continuare în pag. 6)

Tudor Vianu

(Continuare în pag. 6)

SPIRITUL PATRIOTIC al literaturii noastre noi

„Creșterea limbii românești și a patriei ei”

Cu un fir de auz, dragostea de patrie străveziează luminoasă scriitorului românesc de la paginile legice de sub penan coniarilor pînă la rîndul scriitorilor imitațiilor noștri care, tot apropiat, trece din mîi de pînă, sub zodi noi, în creația literară a contemporanilor. Momentele de înălțare, în vechiul trecut, a forțelor patriotice au fost pregătite și au stimulat o literatură însulețită de elanuri patriotice, care, chiar dacă neînțeleasă ca orice început, na e dragă lumii prin telurile ei înalte. Amintim, în una dintre scrierile, că anul 1848 — „ait de priincios, li-bertății popularilor” — fusese fatală literaturii românești din pricina că scriitorii „preocupati de activitatea politică, părăsiseră a scrisorilor”. Costache Negruzzi a comis o eroare prin îngrădirea perspectivei. Evenimintele din 1848 sînt miezul de foc în jurul căruia se polarizează o activitate literară dintre cele mai vii și rodnice. În cadrul căreia un rol remarcabil a îndeplinit creația lui Negruzzi însuși. Stimularea sentimentului de demnitate națională prin evocarea trecutului eroic, a dragostea de țară și popor prin slăvirea înmăsurătorilor pămîntului natal și evidențierea valorii folclorului sînt linii tematiche pe care le vedem străbătînd întreaga literatură a secolului trecut. Condamnarea exploataării și prăbușirea viciilor — peiorului conștientă și patriotic al acestei literaturii.

Se poate spune că, în perioadele revoluționare din viața unui popor, creația artistică se orientează într-un mod similar. E vorba, desigur, nu de un paralelism absolut, de o repetare înlocuită a unui fenomen, ci de anumite tendințe comune fundamentale, dezvoltate însă, îmbogățite în noile circumstanțe sociale și politice. Un asemenea paralelism înțeles într-un sens larg se poate stabili între literatura noastră actuală și literatura înaintașilor. O cercetare cu sumară a creațiilor literare din acești zeci de ani pe care-i sărbătorim îl verifică desigur, lăta mai înlii literatura de evocare

Ion Roman

(Continuare în pag. 6)

Săptămîna

Nu a tunat, dar ei s-au adunat...

Cînd înghețe, cerul rădăne tăcut. Nu tună. Recent, la Roma s-a petrecut un eveniment rar. A căzut zăpadă și în împrejurimile Romei. În timp ce Etna aruncă spre slăvi fum și flăcări, norii și-au acuturat plețele albe chiar peste smochinii și pădurile de portocalii din Sicilia... Acesta au fost știrile cele mai importante pe care, în ultimele zile, le-a vînturat presa italiană... Să am iertare... În aceleași zile eu am găsit, în aceeași presă, o știre măruntă care nu mi s-a părut demnă de dispreț. Se spunea, în aceea știre, că d. Strauss, ministrul Apărării al Republicii Federale Germane, a sosit împreună cu o hoță de experți la Roma. Să vadă Coliseul îngropat sub nămeți? Să se plimbe cu sania pe străvechea Via Appia? Coliseul trebuie văzut în soare. La Roma nu sînt sănii! D. Strauss și însoțitorii săi au început să ducă tratative secrete cu d. Taviani, ministrul italian al Apărării, în vederea „unei strînse colaborări între cele două țări în domeniul militar”... Oare să fie adevărat că „nu e nimic nou pe lume”? Nu am crezut niciodată această zicătoare. Totdeauna apare pe lume ceva nou. De curînd au apărut rachetele balistice intercontinentale sovietice. Au apărut și sateliții artificiali sovietici. A apărut și spargătorul de gheață atomic sovietic... Sînt sigur că zilele, lunile, anii ce vor veni ne vor mai aduce și alte surprize. Există însă și oameni care nu văd nimic nou în viitor și care nu trag nici o învățătură din trecut, nici chiar din trecutul destul de apropiat. Printre aceștia se numără, din păcate, și d-nii Strauss și Taviani.

Între politicienii germani și italieni s-au mai dus și altădată tratative secrete, la Roma sau la Berlin, și tot în vederea „unei strînse colaborări între cele două țări în domeniul militar”. Germania era reprezentată atunci de Ribbentrop iar Italia de contele Ciano. Din „strînse colaborare între cele două țări în domeniul militar” a ieșit faimoasa axă Berlin-Roma. Și din această faimoasă axă a ieșit apoi cel de al doilea război mondial. Acum, dacă te plimbi prin Germania, vezi orașe schimbate în cenușă. Cenușa e rodit „strînse colaborări între cele două țări în domeniul militar”. Dacă te plimbi prin Italia, dai peste destule ruine aluminate. Ruinele sînt rodit „strînse colaborări între cele două țări în domeniul militar”. Iar dacă te apuci să cutreiești Europa, de la Volga și pînă la Atlantic, din Norvegia și

Amintim, în una dintre scrierile, că anul 1848 — „ait de priincios, li-bertății popularilor” — fusese fatală literaturii românești din pricina că scriitorii „preocupati de activitatea politică, părăsiseră a scrisorilor”. Costache Negruzzi a comis o eroare prin îngrădirea perspectivei. Evenimintele din 1848 sînt miezul de foc în jurul căruia se polarizează o activitate literară dintre cele mai vii și rodnice. În cadrul căreia un rol remarcabil a îndeplinit creația lui Negruzzi însuși. Stimularea sentimentului de demnitate națională prin evocarea trecutului eroic, a dragostea de țară și popor prin slăvirea înmăsurătorilor pămîntului natal și evidențierea valorii folclorului sînt linii tematiche pe care le vedem străbătînd întreaga literatură a secolului trecut. Condamnarea exploataării și prăbușirea viciilor — peiorului conștientă și patriotic al acestei literaturii.

O săptămîină de artă plastică

Cine oare, dintre iubitorii de frumos, n-a cercetat cu emoție programul manifestărilor orînduite să aibă loc în „săptămîna artei plastice și muzeelor”? În aceste zile, o atmosferă saturată de artă? Zeci de conferințe, întâlniri ale unor maeștri renumiți cu publicul, venisajul a numeroase expoziții l-au înconjurat, cu ispită lor, pe amatorul dornic să nu piardă nimic și l-au silit la opțiuni dificile. În provincie s-au deschis una după alta — adevărate explozii în lanț de lumină și culoare — expozițiile regionale. Cei care au călătorit și-au împărtășit impresii din muzee străine, cei care au viețuit în preajma unor mari artiști au comunicat amîn-

tiri despre dinșii; s-au rostit opinii despre artă și s-au evocat figuri de înaintași. Marile umbre ale trecutului au fost convocate, în simfonizante și conferințe, ca să străjuiască momentele acestor de intensă viață artistică. Și, de asemenea, săptămîna artelor plastice a început în chip semnificativ cu „Retrospectiva”, bine alcătuită, de la Sîmb, care îmbrățișează creația plastică a ultimilor zeci de ani: prilej de reflecții optimiste, la fel cu multe din lucrările adunate în „Interregionala” de la Palatul Republicii. Inaustrarea acestora a încheiat oarecum



G.H. IVANCENCO

(Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947—1957”)

„Peisaj industrial”

MOMENTUL LITERAR

De vorbă cu

Ion Marin Sadoveanu

Peste clipea zile va fi în librăria română „Ion Sîmb” de Ion Marin Sadoveanu. Cu acest prilej, pe-am adresat maestrului cu rugămintea să ne răspundă la câteva întrebări în legătură cu noua sa carte. Deși nu mi place să împărtășesc lucrările sale, Ion Marin Sadoveanu a consimțit totuși să împărtășească cititorilor „Gazeta literară” câteva interesante date privitoare la geneza, concepția și elaborarea romanului.

Înainte de prima noastră întrebare, Ion Marin Sadoveanu a jîmît să precizeze: — Aș vrea să spun câteva cuvinte despre omele eroic al Ion Sîmb.

CARTI NOI

PETRU DUMITRIU: „Noi și neobarbarii”

Artist prin excelență intelectual, Petru Dumitriu scrie eseuri critice care recomandă un șir nou și conștient de o veritabilă înaintare peșteră disciplică, autorul „Creația de familie” a participat consecvent la toate dezbaterile literare din ultimii ani, chetînd și propunînd cu ferocitate soluții. Volumul de critică literară, intitulat malitios și programatic „Noi și neobarbarii”, este un rod al acestei prezențe. O primă caracteristică — (vai, clișeele criticilor!) articolele sînt sulate de aceeași idee directoare... prezentul și viitorul culturii aparțin unei literaturi realiste, fundată pe raționalism. Toate

Sorin Aighir (Continuare în pag. 6)



V. Ripeanu

(Continuare în pag. 6)

CAMIL PETRESCU: „Caragiale în vremea lui”

Pinea „Caragiale în vremea lui” închide definitiv ciclul unei dramaturgii unice în literatura noastră. O pînă de desigur Caragiale? Sună ca o avertură. Caragiale a lăsat un mare servitor, un zvonosul publicist și om de teatru, un neegalat om de spirit. N-a avut însă o existență jîmîtă din comen”, n-a lăsat bucurii de pasiuni mari și melancolice, n-a condus lupte politice sau mișcări sociale, n-a întreprins conflicte de anvergură, în scris, n-a făcut — biografic vorbind — nimic „răsător”. Pentru o presă, materialul dramatic se prezenta prea sumar, dacă nu chiar sărac, și, în orice caz, lipsit de miezul din care s-ar fi



Dumitru Solomon

(Continuare în pag. 6)

IN ORGANIZAȚIA DE BAZĂ P. M. R. A SCRITORILOR

ALEGEREA NOULUI BIROU

In ziua de 5 decembrie a. c. s-a ținut adunarea generală a d. d. de seamă și alegerea a organizației de bază P.M.R. a scriitorilor din București.

După o scurtă trecere în revistă a principalelor probleme externe și interne raportate în înălțat realizării organizației în cadrul luptei generale a partidului.

Dar în activitatea organizației de bază P.M.R. a scriitorilor bucureșteni au dinaintea și multe lipsuri pe care raportul le-a scos la iveală.

Lipsuri serioase au putut fi constatate și în lupta pentru înfrățirea disciplinată de partid și în lupta organizată pentru realizarea programului nostru.

După cum a reieșit din d. d. de seamă și din discuțiile care au urmat, pentru toate aceste lipsuri și sălbiciuni, poartă răspunderea, în mare măsură, biroul, care s-a fost criticat pentru unele metode secrete, pentru o conduită neadecvată, pentru că a manifestat prea puțin interes față de probleme concrete de creație ale fiecărui scriitor, membru al organizației.

rea unor hotărâri, murea colectiva. In cadrul discuțiilor care au urmat, mai mulți vorbitori au făcut propuneri pentru ridicarea muncii organizate la un nivel mai înalt.

Pe lângă aceste probleme, în cadrul discuțiilor s-a pus în discuție și problema organizării de bază a scriitorilor. În acest sens, s-a discutat despre necesitatea de a avea un birou organizat, care să aibă ca sarcină principală să ajute scriitorii în lupta lor pentru realizarea programului nostru.

După ce toți Marcel Bresslau a răspuns vorbitorilor, organizația de bază, apăsând în ansamblu ca să înfrățim activitatea biroului ce-și depune mandatul, a votat o lucrare cuprinzând măsurile pentru îmbunătățirea muncii de partid în cadrul organizației de bază.

Adunarea generală a ales nou-biroul organizației de bază P.M.R. a scriitorilor din București; toți: Marcel Bresslau - secretar.



CORNELIU BABA (Expoziția Interregională București)

Curier literar

In LUNA CULTURII apar:

- „Opere”, vol XI de Mihail Sadoveanu (E.S.P.L.A.).
„Călduri prin constelații”, versuri de Mihail Beniuc (Editura Tineretului).
„Un cîntec din ulita noastră”, versuri, ed. II-a, de Cicerone Theodorovici (E.S.P.L.A.).
„Stăruie nu ridă nicodată”, roman de Francisc Marțeanu (Editura Tineretului).
„Cornuș părăsitorului”, versuri de Victor Tulbure (Editura Tineretului).
„Zădărnicele țării”, ediția a IV-a, de Ion Pas (E.S.P.L.A.).
„Bărăgan”, roman, ed. II-a, de V. Em. Golan (E.S.P.L.A.).
„Umbră stelelor”, versuri de Paul Bourgeois (E.S.P.L.A.).
„Oglinda” de Lucia Demetrius (E.S.P.L.A.).
„Hamalii” poem de George Dan (E.S.P.L.A.).
„O cură în Sighet Fințian”, roman de Ștefan Moșoiu (Editura Tineretului).
„Cămin Dragoman”, vol. I și II, roman de Al. Săcer (E.S.P.L.A.).
„Păre-șădăle Inimăplări”, povestiri și schițe de F. Aderca (E.S.P.L.A.).
„Satra lui Rabelais”, studiu de Val. Păunescu (colecția „Mica bibliotecă antică”) (E.S.P.L.A.).
„Arădăle Demetrius”, monografie de Victor Bumbești (E.S.P.L.A.).
„Dinco de pădurea vieneză”, roman de Traian Uba (Editura Tineretului).
„Hirca piratului”, reportaj de F. Bruma-Fox (Editura Tineretului).
„Basmăle mării” de Al. Mițru (Editura Tineretului).
„Drumuri”, roman de Maria Vlad (Editura Tineretului).
„Craie de Curtea-Veche” roman de Matei Ion Caragiale, cu o prefață de Mihail Petrovici (E.S.P.L.A.).
„J. L. Caragiale despre teatru” ediție îngrijită și prefațată de Simion Altescu (E.S.P.L.A.).
„Versuri” de Ion Mănușescu, cu o postfață de Tudor Vlănu (ESPLA).
„Clitnă Bărăganului”, roman de Pană Istrati, în românește de Alexandru Tălcu, cu o prefață de Mircea Zăciu (Editura Tineretului).
„Berzele din Bourne”, culegere de schițe de Al. O. Teodorescu, cu o prefață de Savin Bratu (Editura Tineretului).

BREVIAIR

LIVIU REBREANU: „Navele”

Ca și Caragiale, Rebreanu își modifică fundamental optica în raport cu zona socială pe care o vizează. Caragiale și-a bătut joc crunt de oligarhia românească, a ris amar de suferința și uniformitatea spirituală a micii burghezii, a Mititelor, dar în năvălirea și în „Năpasta” abordând tema țărănească, a devenit grav, sentimental, cum îi plăcea să-și zică, a părăsit comedia pentru tragedie.

„Navele” este o lucrare interesantă care se manifestă analog în aceste nave oligarhia nu-l prea interesează dar de funcționarea înafară de noțiunile și meschinăria vieții, rîde adesea cu acel ris înfrățit de crisparea lui Cehov sau Caragiale.

„O cură în Sighet Fințian”, roman de Ștefan Moșoiu (Editura Tineretului).

„Cămin Dragoman”, vol. I și II, roman de Al. Săcer (E.S.P.L.A.).

„Păre-șădăle Inimăplări”, povestiri și schițe de F. Aderca (E.S.P.L.A.).

„Satra lui Rabelais”, studiu de Val. Păunescu (colecția „Mica bibliotecă antică”) (E.S.P.L.A.).

„Arădăle Demetrius”, monografie de Victor Bumbești (E.S.P.L.A.).

„Dinco de pădurea vieneză”, roman de Traian Uba (Editura Tineretului).

„Hirca piratului”, reportaj de F. Bruma-Fox (Editura Tineretului).

„Basmăle mării” de Al. Mițru (Editura Tineretului).

„Drumuri”, roman de Maria Vlad (Editura Tineretului).

„Craie de Curtea-Veche” roman de Matei Ion Caragiale, cu o prefață de Mihail Petrovici (E.S.P.L.A.).

„J. L. Caragiale despre teatru” ediție îngrijită și prefațată de Simion Altescu (E.S.P.L.A.).

„Versuri” de Ion Mănușescu, cu o postfață de Tudor Vlănu (ESPLA).

„Clitnă Bărăganului”, roman de Pană Istrati, în românește de Alexandru Tălcu, cu o prefață de Mircea Zăciu (Editura Tineretului).

„Berzele din Bourne”, culegere de schițe de Al. O. Teodorescu, cu o prefață de Savin Bratu (Editura Tineretului).

mențione deosebit pentru străduința de a oferi o ediție cât mai cuprinzătoare. Avem în față și volumul de „Navele” apărut în 1946 la „Cugetarea” edita la XV-a (ultima, dacă nu ne înșelăm, înainte de cea recentă) și constă din două volume, „Editura Tineretului” a inclus în actualul volum cinsprezece nave care nu figurează în ediția precedentă.

S. Dumitru

I. PELTZ: „Max și lumea lui”

„Max și lumea lui” oferă, din anumite puncte de vedere, o surpriză, deși încă de la primele pagini recunoaștem coordonatele esențiale ale literaturii lui Peltz.

„O cură în Sighet Fințian”, roman de Ștefan Moșoiu (Editura Tineretului).

„Cămin Dragoman”, vol. I și II, roman de Al. Săcer (E.S.P.L.A.).

„Păre-șădăle Inimăplări”, povestiri și schițe de F. Aderca (E.S.P.L.A.).

„Satra lui Rabelais”, studiu de Val. Păunescu (colecția „Mica bibliotecă antică”) (E.S.P.L.A.).

„Arădăle Demetrius”, monografie de Victor Bumbești (E.S.P.L.A.).

„Dinco de pădurea vieneză”, roman de Traian Uba (Editura Tineretului).

„Hirca piratului”, reportaj de F. Bruma-Fox (Editura Tineretului).

„Basmăle mării” de Al. Mițru (Editura Tineretului).

„Drumuri”, roman de Maria Vlad (Editura Tineretului).

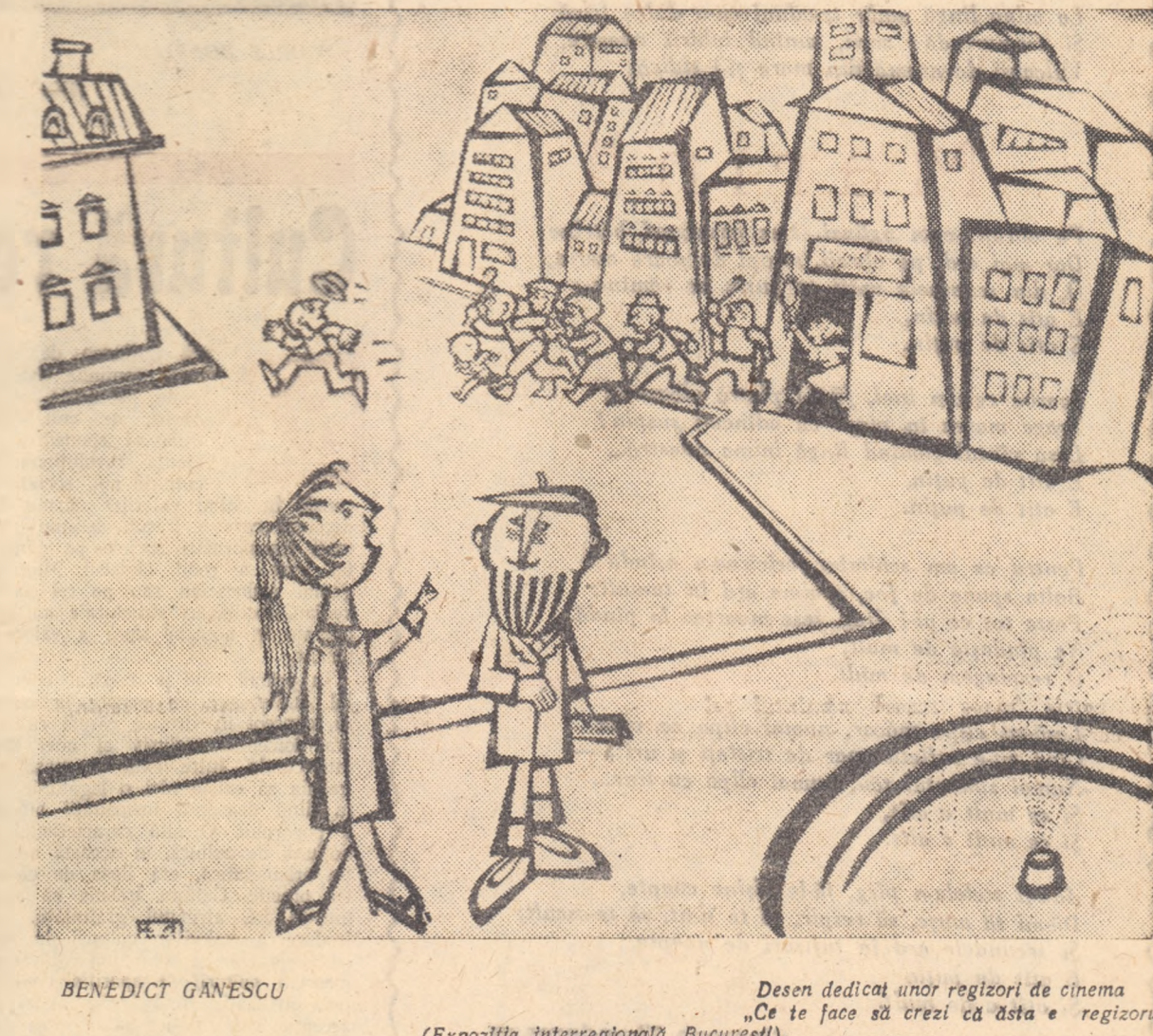
„Craie de Curtea-Veche” roman de Matei Ion Caragiale, cu o prefață de Mihail Petrovici (E.S.P.L.A.).

„J. L. Caragiale despre teatru” ediție îngrijită și prefațată de Simion Altescu (E.S.P.L.A.).

„Versuri” de Ion Mănușescu, cu o postfață de Tudor Vlănu (ESPLA).

„Clitnă Bărăganului”, roman de Pană Istrati, în românește de Alexandru Tălcu, cu o prefață de Mircea Zăciu (Editura Tineretului).

„Berzele din Bourne”, culegere de schițe de Al. O. Teodorescu, cu o prefață de Savin Bratu (Editura Tineretului).



BENEDICT GANESCU (Expoziția Interregională București)

Recentul volum al Ninei Cassian a fost înfrățit de către critica literară cu o unanimă apreciere elogioasă. Ion Vitner, în „Gazeta literară” l-a înclinat un anplu și deosebit de interesant comentariu („Lirism și luciditate”, apol „Expresia locului comun”).

CRONICA LITERARĂ

An dori să relevăm, în cronica noastră, unele aspecte legate de portretul literar al poetei în opera „craie „Virstele anului” ni se pare a reprezenta o încununare a unei evoluții interesante.

Nina Cassian face parte din generația care și-a început, adolescent, drumul literar în anii dinaintea eliberării patriei, dar s-a afirmat și a crescut odată cu noua poezie românească, cu poezia Republicii Populare Române, constituind un element integrant al acestei poezii.

Versurile de debut ale Ninei Cassian erau încă o producție de teribilism juvenil, în care bune intenții etice și politice se confundau într-un formalism de pe atunci desuet. Totuși poezia se dovedea remarcabilă încă din primii ani de după 1943. Căutare imaginice, ca de pildă aceea a secetei, priviți sub raportul groazei obsesive a infometării, rămâne citabilă:

Mama cu găște fectore / Nu-l lasă seara pe drum, / Groaza cu ochi mincători / Trece și fluieră fum.

Laptele scade-n hîrdiș, / Pinea în mîni se fărîmă, / Cel mai sălbatic flăcău / Poarta de lemn o dărlmă.

În 1945 un critic literar l-a relevat „lipsa de perspectivă, șovăiala și dezaxarea ideologică”, și, comentînd versurile în care poeta cerea scrii ca să poată cînta „omenească minune de la Agnita-Botorca”, o apostrofa: „In poezie însă nu poți împunem...oricît ai cere, aripi!”. Poeta, angajată în lupta ideologică a partidului clasei muncitore, n-a fost nevoită să împrumute aripi, ci și-a căutat drumul cel mai propriu propriei sale creații și căuței cărții și-o închină. Desigur e preuș se maturizării artisticele într-o porciadă în care în înșelătoare să pui bazele, alături de alții, unei poezii noi. De atunci poeta a scos mai multe volume de versuri... An viu nouă sute seprezece” (1949) a indicat o poezie militanță, încercînd instrumentele maiokovskiene. În 1950 poeta se arătă „cu „Mică fără frică”, o excepțională poezie pentru copii, după ce dăduse admirabile înălțări din versurile pentru copii ale lui Maikovski. Pia-căbetele de 1952-53 „evoluția” a poeziei devine — de dragă și de iupă, uneori festivă, alte-

ori comemorativă, de cele mai multe ori entuziastă și holărită, cu discreție lirică și cu tendințe de despersonalizare, uneori anecdotice, altele, cel puțin aparent, pasteliste... Ulterior, „Oan-cerul lumii” fu o largă poemă neru-cinată în care altitudinea politică îm-bracă haina invocației, a imprecăției și a apeliului.

Poeta încă nu se preta, după opinia noastră, unei clare și surprinzătoare definiții. Era evidentă o anumită femi-nitate, o feminitate care își etalează cu rafinement sensibilitatea pasională, astfel încît chiar ostentativă să pară discreție, ceea ce constituie, de altfel, un atribut al eleganței autentice. Era evidentă, de asemenea, o inteligență capabilă să strălucească în orice împrejurări, una din acele inteligențe cul-tivată și mălădoase care pot aborda cele mai înalte speculații filozofice sau li-terare după cum pot înfrăține bîne-o discuție socială oarecare. Aseme-nea calități asigurau aproape întot-deauna poeziei o corectitudine la nivel intelectual, fără însă ca impresia de „construit” a multor poezii să poată fi ștersă. Poeta știa ce trebuie să spună și spunea, de obicei, astfel încît li-ful de poezie nu-l putea fi nicio-dată refuzat, fără a-i fi acordat din toată inima. Cerebrăritatea multor ver-suri nu consta atît în raționalitatea lor, cît în evidența lor elaborare cal-culată.

Volumul actual reprezintă însă un salt calitativ, tocmai în sensul că poe-ta care, ni se pare, și-a căutat dru-mul, s'nuîngîndu-se treptat de sub in-fluențe nefaste, a ajuns la obiectiv.

În „Virstele anului”, Nina Cassian sintetizează în sfîrșit trăsăturile și la-titudinile poeziei sale, revalorificînd, prin această creație certă, și ceea ce apăruse dispart și confuz în volumele anterioare. Poeta intelectuală se de-finește astfel prin două planuri afec-tive unitar determinate. Cu luciditate și totală angajare conștientă, poeta pri-vește în jur și participă la viața și lupta socială. De aici afirmare fermă și clară a viziunilor ideologice, pre-cum și o remarcabilă forță de definire logică, chiar și în logica specială a im-aginilor poetice. Pe de altă parte, cu aceeași luciditate, poeta se introspec-tează. De-aici: drama sensibilității as-cuțite prin introspecție și respinsă de controlul neîngăduitor al proprii pri-ri. Poeta se disecă, se privește dise-

Nina Cassian: „VIRSTELE ANULUI”

cindu-se, ceea ce însă nu-l alină dureaua, ci dimpotrivă. Discreția se trans-formă într-un zîmbet trist, care încarcă de lirism ceea ce aparent e înfrățit indiferent. Așadar, un poet care, pe un plan sau altul al altitudinilor sale lirice, este un cerebral în sensul că gîndește asupra tuturor trăirilor sale, că și de-zvăluie sensibilitatea pe măsură ce ochiul lucid o persecută. Evitarea grandiozității și a exaltării duce la ocolirea marilor dimensiuni și la repre-zentarea lor prin cele mici, dar, evi-dent, această reprezentare indică inter-venția permanentă a cenzurii lucide care exprimă, prin însăși existența ei și împotriva ei, pe omul sensibil.

Volumul se deschide cu un „Credo” (Cred). E un credo rațional, care pro-claimă încrederea în necesar. În ceea ce e hotărît de înșeși leguile evoluției sociale. Proclamația însă are în vedere telurice actișice implicite, pentru că provine de la un comunist artist, și caută formele necesității artistice paralele cu cele sociale. Poeta năvălește spre im-plinirea unei armonii, spre eliminarea uritului, spre victoria frumosului. Eti-cul, afirmat clar, răscăpat, vorbește și despre estetic și aspirațiile supreme ale omenirii sînt aspirațiile spre o frum-sețe absolută, spre o perfecție armoni-că, echivalentă cu idealul logic și cu o perfecție ecuație matematică...

De remarcat, pentru definirea sensi-bilității poetei, că, printre infamiile al-căror sfîrșit îi dorăște, intră și striden-țea, care strică rînduina armonie și care, în același timp, e îndiscreță, lesită de sub controlul rațiunii, al lu-cidității (de altfel e alăturată nerușin-țării). Viziunea din Cred fusese și a Can-cerului lumii: „...cancer al lumii care, unde apare, mîncîncă, roade frumusețea vieții.

Poeta caută expresia curență, jenin-du-se de poetizare, vorbind cu un in-telectual pentru care sînt firești termenii abstracti, neologistici și jurnalistici și dimpotrivă, par afectare neaoșismele și figurile de stil. Avem deci: inevitabilă, dezastul, declinul final, bimăd, vas-

te stăpînirii asupritoare, de la coroană la girbaciu. Apoi, urme ale trecutului, semnificativ o etapă depășită definitiv din civilizația în progres continuu a omenirii (plugul de lemn). Apoi, aspecte unei etice (văzute, cu în „Cred”, și estetice), care a sfîrșit îndelung trumșetea lumii: umilită, ipocrizia, im-postura. Un soclu gol este păstrat pen-tru marelă dusman încă nerăpus: moar-tea. Muzeul aparține veacurilor vi-toare. În legătură cu aceasta, e în-ter-sant detaliul că, în viziunea (și în ura) poetei, ipocrizia e cea mai rezis-tentă dintre maladiile etice. Închisă, peste veacuri, în muzeul fosilelor de demult, trăiește încă și

Miresmele-i adînc otrăvitoare. / Dacă te-approii, încă te devoră.

De atfel poezia închinată ipocriziei e, poate, cea mai reprezentativă pentru materializarea abstracțiilor în „Mu-zeul de antichități”. Ipocrizia e o „fioare carnivora”, care arborază cu-loarea cenușie. De fapt însă, în dis-cerierea ei ca faptură vie, recunoști mi-cările pisicii la pînda:

Atunci țîșneau în jur, neașteptate, / Scîpîriile unor ochi mături și cruzi / Ce-și apleau din în spațiul urșuz / Fosforescenta lor tenacitate.

„Antolimpurie” constituie, în princi-pal, planul al doilea al altitudinilor poetei. E planul introspecțiilor, disimu-late, cel mai adesea, sub aparența pas-telului. Antolimpurii sînt văzute nu ci-clic în primul rînd, ci în desfurarea lor ireversibilă, deci ca virste ce nu se mai întorc și se succed inevitabil, în sens unic.

Antolimpurii poetei pare să fie vara, virsta maturității coapte, a vieții cul-minante, înainte de coborîs. În vară e căutăta impresia de staționare, de stagnare totală pentru cit mai multă vreme, de acalmie. Marea, de obicei în-venșică mișcare, acum sîi lăra vînt și

mierea ei verde și clară / nici un cutit nu mi-o ară.

(Acalmie)

Urçușul pe o stradă, sub arșia verii, / cuprînde o amintire grea de patîmă,

afățată de caniculă și de stagnarea vrestii:

Pe strada asta urcam, suplă de seare, / Cu burze sărate, cu pîrlul greu de nisip. / Pe strada asta urcam ca o algă-nde-lung trîroare.

Amiaza-mi cocea argiul roșcată pe chip. / Aici, la sălbatică tulă-am gemut, m-am supus Brațului tău cu care mă ocrotăști și mă sperii.

(Orașul peste care a trecut răz-boui).

Și amintirea aceasta vine, cum in-dică și titlul poeziei, de dincolo de pre-zenț, dintr-o etapă pentru todeauna trecută, dinaintea de marelă dezastru care a transformat totul într-o „prive-liște arsă, pustie”. În treacă fie spus, se poate studia viziunea poetei asupra verii (sau amiezii), adică a vremii cînd soarele arde, cînd căldura e maximă. Atunci e momentul culminant al exis-tenței, exasperat, fără polioare, fără ră-zănoare, ca-ntr-un coșmar:

Aerul ca-n preajma unui rug / Răspîndea fluida lui rugină; / Gura de săruturi mi-era plină, / Așa fi vrut, dar nu puteam să fug — Pîlpîta tot cîmpul cu un rug... (Patima)

Sub vraja mării, în încremenirea lu-mii, poeta vede drame capitale, pornind de la înfrățiri reale cărora le dă o încăl-cătură de semnificație specială. O fată s-a înecat în mare, lumea pe fîrm așteaptă întoarcerea bărcilor ce o căuță, tață! caută, marea așteaptă și nimic nu încheie așteptarea. Dar îndărătul faptelor e urmărirea tulburătoare a unei mutății mute a privirii omului în cer-cetarea unei mișcări ireversibile, în sens unic. De la singura la dreapta, dinspre fîrm înspre larg mereu priviții, năvoa-dele, valurile, fata — și nimic în sens invers. Totul se petrece sub domnia tăcerii încremenite: oamenii au obrazuri nemșcate, marea rămîne surdă și mută, tață! a plecat pe mare cu obraz nemș-cat; ca și marea, dusmana, mama-i nemșcată, e surdă și mută și stînd, ca și tață!, cu-obraz nemșcat își mută pri-virea ei oarbă și mare. E, aici, un joc obsesiv, la care contribuie repetiția ad-jectivelor îndincit tăcere și oprire, — și chiar jocul onimelor care amplif-

fică repetiția (mama își mută privirea mare...).

Toamna este, în poezia Ninei Cas-sian, cea ce poate fi în viziunea res-pectivă, a antolimpic ce urmează aprinșii și pătîmășii virste a verii. Nu e dor-riată.

Toamnă, de ce te apropii? / Nu te-am chemat, nu te-am vrut... (Legendă)

Ne-nregistrezi toamna printre acei iubit / Care vorbesc prea tare sub lei să răciți...

Și-n timp ce, cruzi și țelari, zîmbim sub luna noap, / Sărutul se stiește pe buzele-șrin-două.

Soarele nu e bun, / Noapă nu trebuie umbră, / Să nu ne vedem, / Să fim ceață. (Fără titlu IV)

Succesivă antolimpurii, receptată liric și încărcată cu o semnificație uni-tară, intră intens în poezia noastră actuală. Volumele recente ale Ninei Cassian și A. E. Baconsky indică acuitatea fenomenului. În poezie se poate defini, ca fond subiectiv, în rap-ort cu înțelegerea ciclurilor anului. Nina Cassian e apăsată de gîndul toamnei, care-i stimulează cele ma-profundă acorduri poetice, dar trăiește lupta pentru primăvară și crede în victoria acesteia.

Lingă „secolele pietrificate” ale unei cetăți romane poeta crede puter-nici și lucid în nemurirea omului

Da, aș putea să gîndesc înlung pie- / tre: sîe trancit... / Așa vom trece și noi, refrăgîndu-ne-i veacuri / Ca-n mari reședințe de ceață, fără întoarcere... / Și totuși, sub simburile de gheață al lumii, / Gloria vechilor multimi pulează-n coloare

Și-eterna umanitate mă ocrotese / În forul ei demn, în care nu intră moarte...

Savin Bratu

1947

Republica Populară Română

1957

JUGUL REGILOR

Poporul totdeauna ține minte:
Pecete-i amintirea lui fierbinte;
Ca focul ce-l astupă cărăburilor,
Să nu se mistuie-n cenușă jarul,
Vom ține minte secole întregi
Jugul de fier purtat sub patru regi.

Pe cel dintâi îl știți — vestit în fapte —
Cu tunu-a tras la nouă sute papie
Și-a secerat în lan de oamăni vîi
Țăranii robi pe ciocoiești moși.
Cu el prusaca cismă-ntia oară
Ți-a fost minjit pămîntul, seampă țară.

Al doilea din foștii domnitori
A poruncit să-mpuște muncitorii
La Teatru-n piață, optsprezece anul;
Sus la palat benchețuia tiranul
Cu măscăricii și protipendăda,
Afară se-nroșea de sînge strada.

Urmasul prinț șarmant, de lupanar,
Intre tilhari, fu marele tilhar;
Nabab și cavalier de industrie,
Patron la bănci, la aur, la hîrtie.
Viu ochi de corb, setoase buze unse,
Avutul țării tot abia-i ajunsă.

Din zgura anilor nu mai alegi
Bumbi, uniforme, ziduri, temniți, legi,
Împănare goală și pustie,
Domnia lui, desmățuri și urgie.
Dar va sclipi prin vreme ca un jar
Sîngele curs la Grivița-n februar.

Celui din urmă, plin de gravitate,
I-au pus coroana hitleriste hoarde
Ce-ți jungheară trupul, țărăoară,
Și te călcără-n cizme-a doua oară.
Înveșmîntat în aur și canafuri
Fugi din țară, încercas de jafuri.

Poporul totdeauna ține minte:
Pecete-i amintirea lui fierbinte;
Va ține minte secole întregi
Jugul de fier purtat sub patru regi.
Și ziua cînd, privind spre naltul boltei,
L-a fost zdrobit în iureșul revoltei.

Vlăcu Birna

Frumoasa primăvară a acelei ierni...

In iarnă primăvara cea nouă s-a tot!
Poporul-și dete seamă ce foc îi arde-n vine!
În gerul liberării eu toții am simțit
C-abiă atunci „țara” o „patrie” devine.

Au patria fusese cume pămîntul cel
In care și sudoarea ne-o cheltuiam amarnic,
Și măduva din oase, tiranul cel mișel
Și domniții săi, cruzi, lacomi, ne-o prăpădeau zadarnic?

Dar iarna grea se duse în prag de Anul Nou:
Intîiul ce cu aur răbojul ni-l crestează;
Și vechiul an se stînsese murind fără scou,
Ducînd cu el durere și împilări și groază.

Republică a noastră! Cuvînt înalt, sublim,
Ce însălezi în tine speranța, dor și vrere.
Și soarta noastră nouă și tot ce năzuim,
Voință creatoare și faptă și putere.

Republică! Pe cîmpuri imense, aurii,
Văd sute de tractoare și-n vastele uzine
In cîntec de ciocane, sirenele zglobii,
La munci în zorii ne cheamă, de voințe pline.

Tu ești al păcii noastre înalt ocrotitor,
Dușmanul, pururi gata cu noi spre a-l răpune:
Ce mîndri, fără grijă, vor crește-n viitor,
Sub paza ta, copiii acestor vremuri bune!

Republică a noastră-a poporului, salut!
Și ție, ce ne-ai dat-o, Partid, recunoștință!
Ești fericire, rivnă, belșug și păcii scut,
Și nuncii noi îndemnuri îi dai și biruînță!

Alfred Margul Sperber

In romînește de Lazăr Iliescu

TEMELIE DE OȚEL

„Lîngă geana focului
Horia stă sub tundra lui.
Vîntul arde, vîntul bate,
Horia gîndea departe...”

(Dia popor)

Țară. Mult ai stat în bezna... Mult —
Printre scurte fulgere de coase,
Hei, de Doja, Horia, vreau să-scul,
S-aud clat de ape minioase.

Vrem de Tudor să-mi cîntați și-acum:
De Bălcescu — șoim sub zarea largă —
Ei m mers prin greu spre largul drum.
Crunta neguri năzind să spargă.

Toți ce unu-aveau același țel,
Care nu începe în curînte —
Omul să-l ridice pînă-n cel
Mă-nalt pieș al vieții fericite.

Stem, privesc la Horia. — E în zori...
Grii de aur. Soare. Bucurie —
Sub aști umeri largi, cutezători,
Se mișcă munții la minie.

Cușmă de țaran, ochi ce străpung
Pe vrăjmași prin noaptea-ntunecoasă
Și văd blestematul nemeșug
Tras pe bardă și-n tăiuș de coasă.

Hei, de-atuncea lupta cîți viteji
Zămisli sub flamura-nfocată...
Pașii lor semeți și ochii treji,
N-avem să-i uităm noi niciodată.

Altu-i omul azi. Lucesc lumini
In priviri ce dibuiau orbește...
Parcă-n ochii ieri de lacrimi plini,
Diamante soarele iveau.

Am răpus balaurul regese,
Care în coroana lui bea sînge;
Blestemîndu-l doar nu-l amintesc
Și de ură inima-mi se strînge...

Și nimic nu uit... In ramă
Horia se mișcă, loc să facă
Celor ce-au luptat prin vremi silhii
Pentru toată obștia săracă.

De te urci în slăvile de azi
Și-ți arunci privirile departe,
Prin grădini de marmor și de brazi
Vei slăvi pe cei fără de moarte.

Între cei din frunte, tot senin.
Vasilescu-Vasia, glas de aur —
Ne dădu de luptă cîntec plin,
Lumii muncitoare drag tesaur.

Ca un fulger graiul său cel drept
A sînit în timp balanța firii,
Cînd războiul strîmb l-a prins de piept:
Cu toți ce urcără Dealul Spirii...

Fonaghi, cu frunte de-nșlept —
Și-nfloarea pe ea luciri de pară,
Cînd minciuna o lusa de piept:
L-au ucis la „H”, în primăvară.

In bătrînul Iași un om plîpînd
A pornit prin grindeni ca să înfrun:
Impilare, foamă, jaf, — luptînd;
Frate, ceferiștilor în frunte.

Nicolina Greve. Bravi acari
Vor să sfarme stavili ucigașe —
Ridicînd mai falnici munții mari.
Să croiescă-ntr-înșii noi jăgase.

El săi semeț spre anii plini —
Intuneric. Cază. Inchisoare.

Primăveri visa, roiau lumini —
Și erau din răsărit de soare.

L-a plecat sub mari securi de zid;
L-a curmat tilhara burghezie;
Dar l-avem în inimi — prin partid —
Pe semețul nostru Pintilie.

Bela Breiner ce-ar mai povesti...
Sbucium, bucurii, strădanii, fapte.
Viu, cu ochii luminoși, mai viu
Decît stelele ce ard în noapte.

Ani Doftana — școala-i cunoscui;
(Ca și-aceilor care și-azi ne-n drumă),
Spre Congresul V și-acum te du —
Luminoasă-i fiecare urmă.

Și „Scînteia” mică de-o privești,
Seose Bela viu lucefăr vieții...
Mult partidului să-i mulțumești,
Ne-a dat soare-n pragul dimineții.

Donca Simo-și țese firul plin
Împletit de slove cu lumini
Cînd cîrmaciul pînă în senin
O înalță. Și-i de soare plină.

Ni l-au frînt pe Plavăț norii suri,
Sus pe munții Caraș, sus spre soare —
Dar în juru-i fremătă păduri
Ce-l slăvesc în înnuri arsătoare.

Arbora pe tren doar un bușor;
Și-n explozii mari de dinamită
Filfîia drapel nemuritor
Peste garnitura pirjokită.

Ribnița. Zăpezi. Un lagăr crunt,
Crunt păzit de haite furioase —
Pe Bernath și Grünberg un mormînt
Înveli în purpuri de mătase.

Hei, Bernath Andrei, tu, slăcîuș,
Știm, din leagăn pînă-n noaptea-nopții,
Ne-ai cîmplat săgeți, ne-ai fost urcaș
De ideal legat și-n fața morții.

Petre Gheorghe, Filimon, sub glonț
Tot ca tine fost-a fost să cadă —
S-au jertfit cu-același țel cu toți:
Liber omul muncitor să-l vadă.

Chiar sub albul steag de Alpi-ucis
Șețu a căzut în noaptea-nopții,
Cînd se-aprind mureu pe cer incins
Stelo, stelo peste lumea-ntrăeag...

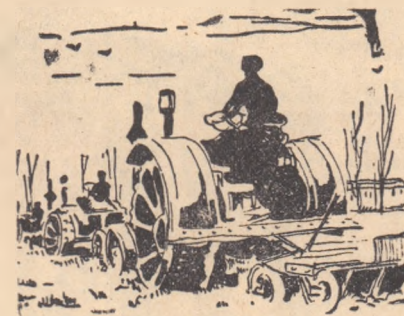
Nu. Noi nu uităm. In rama lui
Horia se mișcă, loc să facă
Celor ce-au luptat prin vremi silhii
Pentru toată obștia săracă.

Ei, cu prețul vieții-au cucerit
Ale libertății largi izvoare —
Fruntea mi-aplec; adînc smerit,
Pun pe fiecare vers o floare.

Pe temeuri de oțel mi-ați pus
Steaua mea de foc, republicană!
Strălucirea ei nu are apus —
Și-nchinăm la zece ani o cană

De bătrîn cotnar cînd țării spun:
Fericit pămînt fără de moarte,
Frint-am și vom frînge braț nebul —
Avînd soare a lui Lenin carte...

George Demetru Pan



PRUNC COMUNIST

Zorii bat în geam și omul cîntă
Risipite armonii netam-nesam,
Dar în care sufletul i-i dram
Ce balanța vieții i-o frămîntă...

Mugur nou zbucnește-acum din ram —
Sîngele-i în sînge — floare sfîntă:
Pruncul comunist întii în neam,
Gînguritul cel dintii și-avîntă...

Parcă-n tremur omu-a fost cuprins deodată —
Estel... S-a născut!... băat? ori fată?...
I-i necaz oă vestea întîrzie;

Însă-n fașă-i urcă răsăritul
Și-i zîmbește-n marea bucurie
Că spre comunism i-i zămislitul.

DAC-AȘI FI...

Dac-ași fi haiduc din alte vremi,
Eu și-ași spune răspicat în față:
Măi băiate, caută și-nvață
De dușmanii tăi să nu te temi.

Dar îmi sînt un cîntăreț în viață —
Caut ritm ales unei poemi
Și cu suflet cald cînd tu mă chemi
Cîntecului meu îi fac prefață.

Totuși, bine-ți prinde să înveți
Că și cîntu-i armă și-arma cînt
Pentru cite-n lume-s frumuseți.

Iar dușmanul cînd va fi înfrînt,
Numai cîntecule muncii pe pămînt
Bucurii vor da acestei vieți.

SONETUL MEU

Prin pulberi din funduri de lumi răsturnate
In besna de veacuri cu plînsul ori cînt,
Materia cosmic, cu grijă, vestmînt
A vrut să-mi croiască din mii de carate.

Am navă spre ceruri deși-s pe pămînt
Și-am pași pretutindeni în rînduri de gloate
Ce-mi spun că urcușul spre-oriunde se poate —
Și-alături de ele mă știu ce imi sînt.

Sfîrșim suferințe cu-n deget presat
Pe unde ea-și are amare izvoare
Și pin-la izbîndă nu-mi vreau duminică.

Mereu conștiința mi-o simt că-i datoare,
Caratele-i grele să-mi pun în valoare —
Să pot să dau lumii ce încă n-am dat.

G. Talaz

Din expozițiile deschise cu prilejul

SĂPTĂMINII ARTELOR PLASTICE



GH. IVANCOENCO

(Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947-1957”)



CORNELIU BABA

(Din Expoziția interregională București)



ANA NIJUT

(Din Expoziția interregională București)

„Rîndunica”

THALASSA...



THESBIONUL

9

In prea scurta călătorie prin Grecia, foarte des ne-au mirat cămpurile și dâmburile acoperite cu stufci, dâmburile sărace de măsline și lămiș, și praș pământului. Ne înțelegem cum a fost acest popor excepțional, încă din neolitic începutul istoriei, pe aceste locuri, cum a putut scoate pînă și monumente din stînci, încuiri netrecute din sudoarea muncii... Pe Zeus, ce popor ingenios și harnic! Deodată, am zărit Thalassa, „ogorul verde al mării”, pe care din vremuri imemorabile grecii l-au brăzdat cu prorele corăbilor îndrăznețe, pînă-n adîncul lumii.

Istoriștii mitologia, că înșiși zeii s-au adunat cîndva la chemarea lui Ceopros, să deslege vîntului acestui popor reventant, în enigma timpului lui. Se spune că Poseidon-Neptunus, venit și el la adunarea acestor zei, a dat ocolul mării și cu umerii acoperiți de șiruri, ar fi izbit cu tridentul în pămînt, și ar fi răsărit în fața protopărinților Eladei, călîc sîlbatic și sălbatic, astfel prevenindu-le că vor fi veniți războinici și deosebit nașterii. Însă a venit îndată în fața Thalassae, și îndrăznind ca să se arate, ar fi pămîntul, ar fi războinici, semn că grecii vor fi și agricultori și meseriași. Poseidon-Neptunus și zeii s-au adunat deplin, căci rar s-a mai adunat popor încreștat cu atîtea virtuți excepționale.

Drumul suia de-a dreptul către Marathon. Din nou s-a zărit Thalassa, către Răsărit, ca un șal moale, de un albastru cerese, însă ne-a distrănit din față, repede, căci am călîc brusc spre Nord. Într-un firziu, o tablă indicătoare ne arăta drumul spre Eleusis. O clipă, ne-am închipuit temple albe în dâmburi, însă nimic, nimic din ce-a fost odinioară, nu se mai găsește astăzi la Eleusis. Și dezmălăcăm deodată. Am ajuns într-un oraș, în cetatea de demult a lui Lajos, unde și-au trăit tragediile Oedip și Antigona. Ne-am adus aminte și de monstrul Sphinx și de multe întâmplări tragice. După șirul vîntului în portul amintea și aici cele pe vecie duce. Din Theba celebră n-a mai rămas nimic, nimic. Se vor fi afînd, poate, pe undeva, ruine, însă noi nu le-am văzut.

10

In pragul unei case, sta și visa, în fața unui coș plin de porțocale, o femeie înaltă, voinică, cu ochii mari, negri, cu podocul năruț bogat strîns în coc. A tresărit și a zîmbit, cînd a salutat-o un trecător.

— Kalimera, Thimocleia!

Cum i-am auzit numele, mi-am adus aminte, vag, de o altă Thimocleia, poate tot așa de frumoasă. Cîl pușca așa nu-am închipuit-o eu, cînd am citit într-o carte, despre una, Thimocleia-Ilebanca. Parcă o aveam în față, răsărită ca o statuie din apa timpului, lîngă coșul de porțocale. Și ea zîmbea cînd trecătorii îi spuneau: „Kalimera, Thimocleia!” și iar cădea pe gânduri, cu ochii mari, dulci și umedi, duși într-un vis în surorii și milenar. Apoi, cum scutul nostru popas în cetatea Thebei s-a sfîrșit, am pornit, dar înainte de asta am cumpărat de la Thimocleia cîteva porțocale. Ea mi-a primit drămele, zîmbind cu ochii duși în visul ei însoțit și milenar, și așa a rămas, în fața coșului cu bulgări de soare, statuie ivită din apa timpului. Mai apoi, urcînd spre Levadia și Cheroinea, mîntea mea înfrîna fragmente de întâmplări cînte de mult. Mi-am reamintit în întregime tragedia Thimocleia din Theba.

In anii 335, după cum s-a adevărat de către bătrînul Parmos în Agora la Athena, se zvonise că Alexandru cel Mare a pierit la scîrți, și că toate cetățile grecești supuse, s-au răscolit. Acest zvon l-au plătit mai ales thebanii, înzori, în război, după ce au cășipit garnizoana împăratului de la Pind, mîndrii cetății thebani locuini începuseră să aducă laude zeilor, pentru libertatea afîc de ușor cîștigată, cînd strălucirile din turn au zărit venind, în virtutea de colb, o armată colosală... În cetatea elipe, Theba era înconjurată, scurțile și topoarele grele închebură în porțile încuite repede, zeii de mîni de sigeli alcătuiră o ploate înspăimîntătoare, mi se holovani amnezic peste ziduri, strigătele redescrimilor, galenul călîrîmii, trazez thesaliene, repede vorbește thebanilor un strîșit repede și înzori. Poarta principală s-a prăbușit îndată și spaima asediaților n-a mai cunoscut margini cînd l-au văzut chiar pe Alexandru, răzbind în frunte, pe cal alb, și lupînd numai cu scutul și pumnul. A înțepat o bălăie înspăimîntătoare, pe strazi, și armata năvălea ca poporul, ca mulțime și ca iuțea. Focul a izbucnit între acoperșii, mîndrind spaime și amestecul. Femeile cu pruncii în brațe, copiii și bătrînii, se retrăgău înzori spre locuri sacre, iar ca repede spre porțile temploror, călînd scapare, însă sabia războinicii nu crușă pe nimeni. Străzile călăuau una pe alta. Ciobani scîrți și

traci, pe jumătate sălbatici, începuseră să pînănd în temple, cu go-moigiuri aprinse, izbeau cu topoarele în staturi și le dăruiau, înct marmorele se făceau fîndări. În hotelele de ris puternice și-n setea de sînge, Apoi, pe cînd cei din urmă thebani erau legați și porții spre butuc sau spre robie, pe cînd liniștea morții stăpînea totul, Alexandru a poruncit ștergerea Thebei de pe fața pămîntului. Au venit îndată cîntăreli din flaut și echișe compacte de saliori, cu unedele distrugerii. Și de la casă la casă se oprime, și în timp ce flautele cîntau, casele erau dărîmate una câte una. Au scăpat doar templele și casa marelui poet Pindarus, după ordinul împăratului. Și astfel, pe cînd distrugerea ajunsesă la o culme, a fost adusă în fața lui Alexandru, Thimocleia.

Își bătușe joc de ea un ofițer trac, și după aceea o bătușe crunt, cerîndu-i averile.

— Le-am spus în fițina din grădina... a spus ea deodată, și traci u a urmat-o în grădina.

— Întră și ia-le! a adăugat Thimocleia, și cum traci s-a plecat asupra fiținei, și su uite, ea l-a apucat și l-a repezit cu capul în jos, în adînc. După aceea, l-a izbit cu bolovanii pînă ce nu s-a mai zăbit. Pentru această uicidare fusese adusă în fața lui Alexandru.

— Cine ești? a întrebat-o a-coeta.

— Sînt Thimocleia din Theba, sora lui Phernon, cel mai mare distran al familiei tale! Alia: toți ai mei au pierit la Cheroinea, lupînd pentru onoarea Thebei, împotriva lui Filip, tatăl tău, și eu înșami am luptat la Cheroinea, pentru onoarea Thebei! Aceasta sînt...

— Du-te-n pace, Thimocleia... i-a răspuns Alexandru cel Mare, după ce a stat o clipă pe gînduri.

Și Thimocleia s-a dus, și spun unii martori ai acelor timpuri că, auzind ea cîntecul flautului și izbiturile topoarelor, și vîndu-și cetatea distrusă s-a dus la Cheroinea, și a zăbit: plîngînd pe vechiul cîmp de luptă, și strîngîndu-și în brațe strîngă călîc strîngă, și a pierit în fața ei, în evenimintele tragice ale vremii.

Și glasul lucrurilor vechi s-a trezit în mîni mai puternic, cînd am trecut pe la Cheroinea. Mi s-a părut că văd un monument pe-o deal, sau poate se întrepășea Thimocleia, din cetățile de o eternitate stîns. Aveam alături porțocalele de la cetățile Thimocleia, și în mîni că am mîngîiat acești bulgări de soare, vechi locuini din timpul Thimocleiei de demult.

11

Intră am privit povîrnișul Phe-driadelor, apoi am dat locuri-lor un înconjur cu privirile, pînă la muntele Kirphis, din partea opusă. Pe valea adîncă a râului Pleistilos se întindeau vii și dîmburi de măsline. Și cum am colit pe după o iesitură a Phe-driadelor, ni s-au arătat ruinele de la Delphi. Întră am privit cu teamă și venerație, încă o dată, marile stînci Phe-driade, care stăteau amenințătoare deasupra ruinelor și văilor. Se părea că pietrele vechiului amfiteatru împing înct și necontenit, spre prăpăstia Pleisthosului, tot ce a mai rămas, tot amestecul amintirilor de marmură. Peste toate domina templul lui Apollo.

Lațu locina un stat Phytia, pe trepted, deslegînd prin răspunsuri cu două înțelesuri, viitorul împărățiilor și regiilor...

Blocurile masive de piatră în deamăni să-și închipui templul de odinioară, poate de înălțimea Parthenonului. Înfrîz fără să vrei, în locul unde a fost intrarea templului phytian, și vezi un portal nașiv sub ornamente, în fața căruia așteptau miliții marii lumii ce nu mai este.

Pe Calea Sacră a crescut troscol, ierburile au coplesit totul, ca o vechică biruință a firii. Te gîndești să te duci la Izvorul Casthaliei, să iei cu pumnii din apa sîrînă în care se purifica Phytia, ca astfel închipuirea să poată reconștii din altele amestecuri de ruine, templele cu acoperșurile, statuile, monumentele și coloanele. Ploa în clipele acelea, peste Parnas și peste ruinele celebre, și un zvon al liniștii fără capăt. Mai cu seamă glasul ploii, te îndemna să urci pe cea mai de sus piatră a amfiteatului, și să-ți lași capul în mîni, să înclizi ochii strîns, și să vezi, căci Delphi se poate reconștii doar prin bagheta vsului. M-am fectat, înct, pe nesimțite, dintre prietenii mei, și m-am dus să ascult apa Casthaliei.

Și glasul lucrurilor vechi s-a trezit în mîni mai puternic, cînd am trecut pe la Cheroinea. Mi s-a părut că văd un monument pe-o deal, sau poate se întrepășea Thimocleia, din cetățile de o eternitate stîns. Aveam alături porțocalele de la cetățile Thimocleia, și în mîni că am mîngîiat acești bulgări de soare, vechi locuini din timpul Thimocleiei de demult.

xandru cel Mare, venind aici înainte de a porni să cucerească lumea. Dar care om vestit al anticității, n-a venit la Delphi, să i se deslege enigma timpului?

Născut în cea mai adîncă legendă și simplitate, departe, departe, dincolo de limitele istoriei, Delphi a devenit cu timpul o asezare celebră a frumoșiei și bogăției. Uimilor de frumoasă trebuie să fi fost priveliștea de demult. Stam și-ni închipuam templul lui Apollo, dominînd valea Pleisthosului, peste acoperșurile temlelor și printre coloane. S-au închipuam staturile, cu care de aur, în lădăchine de purpură, ogrele sfîra, și pe marii timpului uimind șogori pe Calea Sacră, îndrăgnind și speriați spre despectuarea enigmatelor.

Am apucat singur spre Amphissa, se lîngă dâmburile de măsline și vii, în timp ce umbrele înșierii întrecuau muntele Kirphis și valea Pleistilos. Și din nou s-a zărit Thalassa, ca o cîmpie albastră de in. Și vîndu aici și frumusețea mării, am înțeles mai bine de ce și-a ales acest loc pentru domnie, fiul lui Jupiter și al Latonei. Apoi, am mai privit odă Phe-driadele amenințătoare și ruinele. Pe templul doric se așezase o pasăre albă, ca un suflet al locurilor. În scurt timp, drumul serpuia tot înainte, spre Cheroinea și Levadia. Se înnoptase, și totul rămăsese în depărtare și-n timp. Oare văzusem într-adevăr Parnasul și Delphi? Ruinele se așezaseră odă înre ruinele amintirilor, între cunostințele sărmane despre o lume veche și mare, care n-a pierit odă cu veul ei, și șade pe-o culme ca un templu alb, ca un amurg vesnic, la confluența dintre civilizații.

12

Cînd am ajuns la Theba, iar mi-am adus aminte de Thimocleia cea veche. Am trecut pe lîngă casa Thimocleiei celei noi, și am văzut-o în același loc. În pragul a lumină mare ce se răsfrîngea asupra coșului cu porțocale. Și așa a rămas Thimocleia asta, o clipă, înaltă și voinică, apoi s-a contopit cu cealaltă Thimocleia, cu sfînci de pe culmile parnasiene, cu Thalassa zărită la Amphissa, cu coloanele pure de la Delphi și cu măreția amurgului peste munți Kirphis.

Și cînd s-a zărit Athena, într-un firziu, iar m-am gîndit la facele Panateneelor. Deasupra marelui oraș domina Parthenonul, luminat de reflectoare, și cum sta, sus, parcă deasupra întineretului, părea desprins de pămînt și timp, arăta alb pe apele eternității...

A doua zi ne-am dus la Capul Saron, să vedem templul lui Poseidon-Neptunus. Ne-am ridicat la ruine, deasupra mării, și ne închipuam cum se vor fi zărit coloanele de la Sunion, odinioară, din depărtare...

În stîna în mîni o întrebare veche. Aproape în toate localitățile istorice și îndeosebi la Delphi, se vedeau între coloane urme de fum și locuri unde oamenii din decursul timpului au hîit pari și căpriori. Ce a intervenit, ce s-a înfrîmplat, că măreția a fost părăsită, și templele s-au transformat în locuine, cu pietrele lor s-au clădit garduri și hașuri? Cînd a început epoca amneziei și cînd de lîngă a fost? Fapt este că a venit o perioadă neagră, un fel de noaptea lungă, în timpul căreia vrejurie și rădăcinile au urcat spre

grumajii lini ai statelor și monumetelor și le-au curșin, ar răzbitut prin olteșii lor, au răzbitut prin glezne, le-au străpuns ochii de azur, genocidii de armeni vînșii le-au repezit și le-au spart pietrele și le-au scimonosit ochii modelați de Phydias sau Praxiteles.

L-am văzut astăzi pe Poseidon-Neptunus, rezemat un trident înmăgur, și el adevărat nu mai este. Statuia a fost scoasă apa, poate după un răfău, din adîncul mării. Ce s-a înfrîmplat? Mîna cui a repezit statuia din înaltăre? Cum de au lăsat oamenii să ure pămîntul la grumajii monumentelor, să le cuprîndă gurile sarve și odă? Ce s-a înfrîmplat în istorie, de mult, că marie opere de artă au răscolit în adîncul mării și au răscolit în adîncul mării, deose că ele vor fi veșit din lăbur, deose că au avogul regilor vechi, și au fost scadite peșeri, odă cu ele. Sau poate le-au pus cruce semnițele mai „simple”. În timpul migrațiilor, în fața acestor mîni ale mîndilor omenești, dezgropate din lumii și pulbere.

Ceea ce vedem azi în Grecia, și ceea ce se află în muzeele străine, e înfrîm de puțin față de ceea ce zăce încă în pămînt. Într-o zi, mi se pare că la Eleusis, mi-am închipuit un pastor trac, înarmat cu spadă și arc, pătrîndu într-un crîng de măsline. Îl văd hîrșidindu-se pe după turli, căci a zărit pe malul lacului o fată albă aruncînd lanuri unor lebede. Luna plină lumina puternic. Și mi-am închipuit pe pastor, repezindu-se deodată la fata albă și cuprîndu-z-o. Apoi mi l-am închipuit îndepărindu-se speriat, cu buzele înșin-

gerate, zădărite de buzele ei reci și tari. Și săgeata fuțit drept în inima ei, a mersat. După aceea, mi l-am închipuit izbind-o cu secura la grumaz, într-o fulgerare de scîntăi. Așa am văzut într-o zi, în închipuirea mea, înfrîmarea cu statuile, a oamenilor de pe treptele mai de jos ale civilizăției. Scuturile au fost folosite ca adăpost înșieră vîntului. Au ars la așcolul lor, sub proștirii rudimentare, locuri mărute, sub oale cu lîbe. Testele zeilor și muzelor au fost folosite ca ucele pentru apă, și cu acest rost vor fi fost purtate la scutul călăreșilor sau la obline. Sub coloanele temploror s-au statornicit familii numeroase și au aprins focul, și si-au întins pe lespezi de marmură plana de fiară sălbatică sau mîndiri de pîre. De coloanele albe au răpocit ca și asinii, iar sub treptele de marmură se adăposteau cîinii și fătau mișele. Gospodina din noaptea de a vremii, și-a întins rușele la uscat, pe brațul lui Poseidon-Neptunus, sau pe tridentul lui repezit spre eternități. Mai tîrziu, poate cînd pușurile scrișeau în marmori, oamenii le scoateau din ogoare și le aruncau la o parte, să mi încoare, cum aruncăm azi pietrele simple. Dar oricît de lîngă a fost noaptea aceea din vechimi, a înșins-o și a coplesit-o răsăritul Renasterii, semn că omenețea birnie totdeauna. Relievelor afîc timp puri sînt desumate și așezate la loc de lumină, ca niște pușii dintre generații, și ca dovezi de biruință asupra nopții. Monumentele sînt și ele testimonii de existență ale popoarelor.

În ce-i privește pe greci, pot fi mîndri de testimoniile lor, pînă la capătul timpului. Ei au brăzdat Thalassa, „ogorul verde al mării”, în timpuri de mult dispărute, și au curșeri-o, ducînd marmora sculptată pînă-n adîncul lumii ca pe o sămîntă a frumოსului etern.

Credința este inima și singele unei arți. Grecii vechi au crezut în arți, pînă dincolo de limitele unei religii, pînă la fanatism. Și totuși arta lor n-are nimic din căvășirea fanatului, nimic din elementele nere care înșimțată și strivesc sufletul. Totul e uman, pur și odhîrtoir, totul e dăltuit și sculptat în linii line, spre înțare. Omul cel mai simplu e cuprins în fața acestei arți de o adîncă pace, pe care o dă doar solemnitatea arceloror unui codru, sau înălțimea cerului albastru de vară. Totul e pornire spre solemn, frumos, paco și recitigero. Pe se arta aceasta s-a scris miile de ori și se pot scrie alte miile. Cuvîle noastre n-au riei pretul pulberii. Le-am scris însă cu bună credință și dragoste, poate se a dovedi că am trecut și cu prin umbra monumentelor, ca giza minusculă prin umbra piramidelor. După aceea, ne-am întors, și totul a devenit închipuire și vis. Îmi amintesc cum Poseidon mîna înfrînarea navei noastre pedestrimile umbrei.

— Thalassa! Thalassa! răsuna valurile în zbucium, sau poate e-couri ale inimilor noastre.

Cîndva, după trecerea vremii, poate vom rețea aceste amintiri, după ce se vor învechi, pentru că amintirile, ca și vîntul bun, trebuie să se uie-n lungi perioade de fermentare. Atunci, sînt spuse cu gust și din tot pîntul inimii.

Eusebiu Camilar



EUOEN POPA „Thmosa” (Bulgaria) (Expoziția Interregională București)

CREAȚIE ȘI TINERETE

De obicei, proza este o formă mai înaltă a artei literare și a artei plastice. Dar Sa. Munteanu a fost un timp precuar la domșeci și pătra de ani, iar Rebranu și-a scris năvele înainte de trezeci de ani. Generația de scriitori care au apărut după cel de al doilea război mondial și s-au bucurat, din zorile activității lor literare, de condițiile ideologice și materiale create de partid, numără cîteva prezente promițătoare de tineri prozatori, care n-au așteptat nămurul anilor pentru a-și manifesta aptitudinile. Căci dacă tinerețea nu e un merit, bine este ca ea să nu fie nici un defect.



C. BACIU „Preocupări noi” (Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947-1957”)

Rezultatele îndrumării de către partid a scriitorilor, spre problemele esențiale și de mare actualitate ale epocii noastre, sînt astăzi evidente în tot cuprinsul literaturii noastre, iar în scrierile tinereții, care s-a dezvoltat de la început sub aceste favorabile auspicii, ele sînt și mai elocvente. Pentru prozatorii tineri, orientarea către actualitate a fost excepțional de fecundă. Este de remarcă chiar că unele dintre cele mai interesante discuții purtate în presa noastră au fost generate de lucrări ale prozatorilor tineri. Explicația stă în faptul că prozatorii tineri s-au simțit în mod firesc chemați să dea un chip și un nume problemelor care agită lumea contemporană, iar inter-

resul criticilor și, de fapt, în ultimă analiză, al cititorilor, s-a răsfrînt, darine, asupra acelor scrieri care reprezintă vârful de astăzi. S-a înfrîmplat chiar ca un debutant — cum era de fapt la apariția năvelei „Lența” și a romanului „În orașul de pe Mureș”. Francisc Munteanu s-a forțeze obiectul unor ascuțite discuții. Și, ierbată fie-mi insolenta, cred că eu au avut mai mult dreptate criticii să se ocupe de cele bune, ca și de cele rele din scrierile lui Francisc Munteanu sau Teodor Mazilu, decît de unele frumoase povestiri afîc trecut, depănate într-un stil ales, dar mult prea departe de zilele noastre.

Îndrăzneala creatoare deosebită, de care au dat dovadă o seamă de prozatori tineri în abordarea unor teme artistice cu totul virgine, — ațăturii de scriitori mai încecați ca Petru Dumitriu, Marin Preda, V. E. Galan — a atras imediat atenția criticilor și a cititorilor care i-au primit cu entuziasm și căldură. deși scrierile lor aveau încă unele insuficiențe de ordin literar. Munca lor curajoasă, de pionieri care lăfrîșează un pămînt nou, unde de-a-nterză bogate zăcăminte artistice, s-a impus cu demnitate, drept un exemplu meritoriu de energie și travallu. Fiecare nouă lucrare a lui Francisc Munteanu de pildă, este prîmă cu interes, chiar dacă pînă la urmă respectiva scriere este scoțită nereușită. Francisc Munteanu știe să fie interesant pînă și în eșecurile sale, deoarece ce se înfrîșează întodeauna spre teme, subiecte și probleme de acută importanță pentru momentul istoric pe care-l trăim. Nereușita lui nu are, din această pricină, caracterul unei înfrîngerii; e pune o problemă, crează o trădăie acolo unde încă nu este nimic, se constituie într-un punct de reper, devine pînă la urmă o victorie negativă, dar o victorie. Personalitatea sa literară, încă ne-definitivă, dar neliniștită și dornică de inovatii, s-a impus, dacă nu creînd valori inenrăntabile, printr-o nouate autentică, slujită de un simț artistic evident, „Lența” lui a rămas, cu imaginea ei pură și sensibilă în același timp, o eroină încă neînfrîngută, cred, în literatura noastră actuală. Ea este femeia tinereții noastre, femeia care n-are numai ochi frumoși, ci știe să și vadă cu ei.

mat Titus Popovici, autorul „Străinului”. El a scris romanul adolescentului surprinse de cel de al doilea război mondial. Foarte tînr, Titus Popovici n-a putut să se scutragă unor poză juvenile de copil teribil, unul umor coligien, dar în același timp a atins simțitoare înălțimi satirice. În viziunea sa asupra războinilor de eliberare, și asupra huliganicelor gărzi manșete, e o viziune matură.

De cîlva timp, un nume foarte des pomenit este Teodor Mazilu, care a cîștigat, cu cele două volume de schițe satirice, simpatia tuturor. Teodor Mazilu, care s-a afirmat în pliedarea reporterilor harnici deveniți scriitori talentați: Fic, Cosasu, Mandric, se remarcă și el în primul rînd tot prin îndrăzneală, prin îndrăzneală, cu care satirizează o multime de călători, care vor să transporte clăndestru, în socialism, o valică cu păcate vechi. Vameș alibi Teodor Mazilu descoperă pe contrabandist și-l pofteste ironic să lăpede nefastul bagaj, la graniță. Cum scriitorii umoristi sînt foarte simpatizați (vezi Nicuță Tănase cu „M-am făcut băiat mare” și chiar cu „Derbedei”, în ciuda tuturor protestelor), și Teodor Mazilu a realizat în scurt timp o largă adheziune. Dar umorul său înșidos n-a făcut decât să ajute ca schițele lui să străbătă mai repede calea spre inimile cititorilor, cu care satirizează o multime de probleme, ne arată calea spre problemele care vor fi deosebite durezoare, pe care le-a descoperit ochii atent al tînrului prozator: „pe-aci, domniilor”, „Insectara de buzunar” și „Galeria palavragilor” sînt fiecare câte o colecție de mici (— concentrate) drame cu două personaje eterne: noul și vechiul. Tinerețea scriitorului n-a împiedicat însă ca oamenii care evoluează în prim plan să fie oameni.

Acuțitatea problemelor sesizate, chiar atunci cînd înșieră experiența literară o deservese într-o măsură, face ca popularitatea tinerilor prozatori să fie și a altora încă necitați, ca și profunzura de care ei se bucură, să fie apreciable. Ei nu rămîn de obicei întipăriți în mîntea cititorului ca autori ai unei lucrări capitale. Ei nu sînt ca Marin Preda, autorul „Morometilor”, ca Petru Dumitriu, „autorul Cronicii de familie”. El sînt definiți de o atmosferă aproximativ omogenă a scrierilor lor. El încă n-au scris cartea lor de căpîțîș sau, în fine, una din cărțile lor de bază, dar sînt nume literare, re-

prezintă o tendință literară, o preferință, o atitudine, un temperament artistic în curs de precizare.

Sînt Andras, de pildă, este „autorul...” unei cărți al cărei titlu rămîne deocădată în alb. Dar scrierile lui Sînt Andras au o atmosferă specifică și un ero caracteristic: jărul acelu ștrac și nockii, cu o casă de copil, nenorocos și ambiționdu-se să facă totul după capul lui, simpatice și nenorocit în peipile pe care singur și le provoacă, dar prin care trece necondiționat drumul lui, splnos și fîrtocșat, spre gospodăria colectivă. Am concentrat de fapt, dar umorul blajin și amestecat cu mult lirism (vezi recenta și foarte frumoasa schiță „Cana cu untură” din „Viata românească” nr. 9) al lui Sînt Andras include într-o viziune artistică particulară o multime de fipuri proprii perioadelor istorice pe care o trăiește astăzi jărînimea noastră. Precuțarea sa de bază rămîne aceeași: distingerea unui început de mentalitate nouă, prin noianul de nenorociri hazii, care se abat peste capul bieiților săi erol cu „o mîntie de trei sterturi”, aflați în căutarea pătrimii care le lipsește. Sînt Andras este unul din scriitorii cei mai de năruete de idilism. El oculesc rezolvățile facile ale conflictelor — și acest lucru este de afîfel în bună măsură caracteristic tinerilor prozatori care caută să ajungă la actualitate, pe ușa principială și nu pe cea din dos — erii prefabricați, finalurile apoteotice și optimiste obîntut pe cale sintetică. Opușă convenționalismului și idilismului. De aceea lucrările sale, profund veridice și omenești, de o actualitate vie, trezesc întodeauna un interes deosebit.

Încă multe nume ar fi trebuit menționate în fugara schiță de față care nu urmărește decît să afirmă cu prilejul festiv al „Lunii culturale” îmbrucătoarea prezență a tinerii generații de prozatori la festivalul literar (Pop Simion, Sonia Lălian, Ioana Munteanu, Alcu Ivan Ghilina etc.). Dar enumerările care, oricum, sînt subiective — ori prea zgicite, ori prea generoase — nu pot decît să confirme ceea ce susținem mai sus, dezvoltată în condițiile favorabile create întregii noastre literatură de către partid.

Georgeta Horodincă

O săptămână de artă plastică

(Urmare din pag. 1)

săptămâna artelor plastice și a muzeelor. A fost un răstimp de activitate febrilă datorită de solemnitate sărbătorii. Solemnitatea care se leagă de muncile sfârșite cu bine, încununată cu bogăție de roade.

Când operele cele mai meritorii ale unui deceniu stau adunate laolaltă ele revelează raporturi atât de diferite între ele; în ansamblul lor divers se întrezăresc semnele din care se va încheia unitatea unui stil. Creația plastică a ultimilor zece ani a cunoscut formule variate de artă, fizionomii care nu se pot fi nici un fel confundate. Dar când originalitatea individuală a artiștilor nu se constituie întru totul realul de drepturile lui, ci respectându-l, cum s-a întâmplat în ultimii ani la noi, ea nu dăunează originalității colective. În lucrările pe care le grupează „Retrospectiva” de la Muzeul Simu, mai ales în acelea ale picturii, nu e peste puțin să se recunoască un timbru general, care line de timpului nostru de azi și de firea noastră națională. Se întindesc aici o anume seriozitate a efortului, o aplicație matură, o voință de a capta tot mai larg și de a exprima tot mai adecvat realitatea, trăsături pe care nu le găseam niciodată, în proporții atât de curente, în arta trecutului. „Cine se va mulțumi să picteze forma — scria cândva Michelangelo — nu va fi în stare nici măcar să o vadă”. Cu alte cuvinte, vedem mai bine gândind mai adinc. Și artiștii noștri, care au abandonat holărit formalismul, gândesc tot mai eficient în limbajul plastic. Anii din urmă i-au învățat să se scuture de praful rutinelor academice pe care, unul din ei, li luseră trecător pe aripă. Mai rămâne, desigur, mult de făcut pentru a asigura plasticii noastre, pe o suprafață sporită, elevația de ton pe care avem datoria s-o reclamăm de la compatrioții lui Pallady. Sintem, de pildă, naturi mai degrabă meridionale, înclinate să resimțim mai ales vibrația culorii. Dar nu înseamnă că

ne trădăm vocația esențială de colorii, dacă abordăm o pictură care să depășească frang pragul plăcerii ochiului și a senzoriului, ca să se înalte într-un climat mai grav, luminat de o autentică trăire cerebrală. Interregionala” de la Muzeul de Artă R.P.R., cu toate că nu oferă totdeauna aspectul tehnic excelent al expozițiilor similare de anul trecut, măturăsește parcă un lirism mai disciplinat, un plus de pondere și de intelectualitate. Lecția de adăncire a maestrului C. Baba, autor și acum al unor portrete datorite cu o prezență de neuitat, n-a rămas fără ecou. Și nu cred că ne înșelăm descifrând într-o astfel de direcție artistică răspunsul cel mai potrivit la nevoile și aspirațiile prezentului.

Dan Hăulică



CORNELIU BABA „Maria Tănase” (Din Expoziția interregională București)



DAN HATMANU „Cantina muncitorească la Iași” (Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947-1957”)



LIGIA MACOVEI „Sampane pe Tian-Tsang” (Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947-1957”)



MARIA CONSTANTIN (Din Expoziția retrospectivă „10 ani de creație plastică 1947-1957”)

Interviu cu Alexandru Balaci

Luna culturii din R.P.R. este un bun prilej de a arunca o privire asupra bilanțului editorial din ultimii ani. De aceea ne-am adresat tovarășului redactor șef Alexandru Balaci pentru a căuta un tablou summat al activității Editurii de stat pentru literatură și artă.

— Prima întrebare ar fi și cea mai delicată: ce virstă are editura?

— Editura de stat pentru literatură și artă înființată, în forma ei actuală, din anul 1951 când, după diferite transformări, își stabilește precis profilul tematic.

— Pentru că ați amintit de profilul editurii, vă rugăm să ni-l desenați, măcar în câteva linii.

— Editura tipărește lucrările literaturii romine contemporane, ale literaturii romine de reconsiderare (literatură realistă dintre cele două războaie mondiale și clasică literaturii romine de la origini), literatura minorităților naționale (în limbile maghiară, germană, sîrbă, ucraineană, idis), traduceri din literatura universală (clasică și contemporană) și lucrări de artă plastică. În ultima vreme, i s-a mai adăugat importantul sector al traducerilor din literatura rusă și sovietică: „Cartea rusă” și „desprins redacția de muzică”. Aceasta va forma, împreună cu publicațiile Uniunii Compozitorilor, Editura Muzicală. Bineînțeles că ESPLA nu epuizează tematica diverselor sectoare literare, celelalte edituri și în special consora cea mai apropiată, Editura tineretului, completându-l cu specificul profilului lor.

— Cititorii vor avea prilejul să cunoască și activitatea Editurii tineretului. Revemim la ESPLA. Am aflat că editura este milionară. E vorba, bineînțeles, de numărul volumelor tipărite.

Da. În anii aceștia șapte la număr, ESPLA a tipărit aproximativ 2.700 de titluri, cu un total general de 29 milioane exemplare, volumul ei de lucru din 1957 fiind de trei ori și jumătate mai mare decât cel de la sfîrșitul anului 1951. O simplă operație de împărțire ne dezvăluie faptul că în acești șapte ani numai ESPLA a oferit cititorilor mai mult de un titlu și aproximativ 11.300 exemplare pe zi.

— Desigur că un obiectiv principal este editarea literaturii noastre actuale. De altfel, lași și formulat cînd ați schițat profilul.

— Activitatea editurii s-a concentrat îndeosebi asupra tipăririi literaturii de actualitate, a acelei părți care se oglindească profund și realist pe omul contemporan, pe transformatorul actual al istoriei în țara noastră. Pentru aceasta, s-au folosit cele mai variate metode de cunoaștere a șanțierului li-

terar de depistare a unor talente noi, de tipărire preferențială (în sensul urgerii redacționale ori tipografice) etc. Au apărut lucrări importante și care se reflectă omul contemporan și întregul nostru front literar, atât de unitat se străduiește să facă față acestei importante sarcini. O cifră este cit se poate de concludentă: între 1951 și 1957 au apărut 785 titluri, cu un tiraj general de 13.065.000 exemplare, în domeniul literaturii de actualitate. Scriitorii contemporani sînt tipăriți în tiraje impunătoare. Astfel: Mihai Beniuc a fost editat de ESPLA în 409.000 exemplare; Zaharia Stancu în 409.000 exemplare; Geo Bogza în 99.000 exemplare; Eusebiu Camilari în 260.000 exemplare etc.

— Vă rugăm să ne dați unele informații în legătură cu reeditarea clasicii literaturii romine.

— Eforturile editurii în domeniul tipăririi de clasici ai literaturii romine au fost importante. Putem să spunem că ESPLA a făcut o operă, într-un anumit sens, de pionierat, izbutind să-și creeze un activ larg de colaboratori de seamă în domeniul reconsiderării patrimoniului cultural și al textologiei. S-a muncit cu deosebit zel și în editură și în afara ei pentru a pune la îndemna maselor de cititori izbitul citi mai îngrijite ale operelor literaturii noastre din trecut. În colecția „Clasicii romini” sau în „Biblioteca pentru toți”, au apărut majoritatea scrierilor noastre din trecut, moștenirea cea mai de preț a poporului nostru. Și editura noastră se poate mîndri de a fi prezentă în Luna culturii cu primul volum din noua sa colecție de clasici ai literaturii romine, OPERE DE GRIGORE ALEXANDRESCU. Se inaugurează, cu acest prilej, seria de tipăriți, după cel mai riguros sistem științific, a clasicii literaturii noastre. Colective de cercetători din care fac parte academicieni, profesori universitari, cercetători științifici, sînt antrenate într-una din cele mai nobile sarcini, aceea de a da la lumină, în ediții complete, opere de seamă ale clasicii. Precedente de vastă studii introductive, cu caracter monografic, înzestrate cu un amplu aparat științific, cvasi-perfecte din punct de vedere al stabilității acurateții textelor, aceste tipăriți ale clasicii noastre, prezentate și în condiții grafice deosebite, constituie un eveniment demn de a fi subliniat în dinamică noastră viață culturală.

— Sumar statistica ar fi și aici edificatoare. Caragiale a fost tipărit în 540.000 exemplare; Eminescu în 275.000 exemplare; Creangă în 250.000 exemplare. Numai în 1957 au apărut din operele clasice noastre 70 de titluri, cu un tiraj total de 1.147.000 exemplare.

— Cifrele sînt într-adevăr fantastice.

Probabil că ne veți oferi date tot atât de tulburătoare și în legătură cu reeditarea literaturii dintre cele două războaie mondiale.

— Desigur că cititorii au primit cu interes și simpatie eforturile editoriale accentuate îndeosebi în ultimii ani, de a da la lumină o serie de lucrări însemnate din literatura (puterice realiste, mai ales în domeniul prozei) dintre cele două războaie. S-au tipărit și se vor tipări operele cele mai reprezentative ale acestei literaturii. Cu exponenții ei de frunte și în viață se lucrează intens pentru stabilirea unor ediții cuprinzătoare care să reprezinte voința lor în selecționarea operelor (vezi M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, Geo Bogza, Victor Eftimiu, Cezar Petrescu etc.). În domeniul literaturii scriitorilor care nu mai sînt în viață, s-au publicat, după criterii științifice, operele lor fundamentale. (Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, G. Bacovia, Matei Caragiale, Pavel Dan, Elena Farago, Octavian Goga, H. P. Bengescu, Panăi Istrate, I. Teodorescu, G. M. Zamfirescu etc.). Sadoveanu, de pildă, a apărut în 852.000 exemplare, Rebreanu în 110.000 exemplare, Camil Petrescu în 169.000 exemplare, Topirceanu în 145.000 exemplare.

— Trebuie să fac o afirmație surprinzătoare oarecum.

— Referitor la reeditări?

— Nu. E vorba despre altceva. Românul nu este născut numai poet (deși cele peste 200 volume de poezie pe care le va publica sectorul editorial al acestei demonstrații patetice acesti vechi adagio). Românul este născut și critic literar. O dovadă dezvoltată explozivă a tipăririi redacției noastre de critică literară, în ale cărei colecții, Studii literare și Alica bibliotecă critică, au apărut numai în ultimii doi ani peste 40 de lucrări valoroase, aparținînd celor mai ascuțite pene critice (predominații tinerii!) dintre care amintim: Savin Brau, Ov. S. Cromașnicănu, G. Horodincă, D. Micu, A. E. Baconsky, Petru Dumitriu, M. Beniuc, Vera Călin, G. Călinescu, S. Damian, Paul Georgescu, S. Iosulescu, Perpessiciu, M. Ralea, Tudor Vianu, I. Viner, I. Manole, Al. Dima etc. în ordinea apariției. S-a simțit nevoia (forma a rămas în urma fondului) publicării unei antologii care să cuprindă importante cercetări, de dimensiuni care nu ating volumul unei cărți, în domeniul istoriei literare sau al criticii de actualitate.

— Și așa au apărut Cățele critice, înfrumusețate deosebit de favorabil de publicitatea noastră și de cititori.

— Dorii să ne dați și câteva relații cu privire la traduceri?

— Activitatea în domeniul traducerilor este o altă caracteristică a revoluției noastre culturale. Pentru prima dată în istoria noastră se traduce în mod sistematic și planificat. Începînd

cu anul 1953, cînd a fost lansată colecția Clasicii literaturii universale, succesele au urmat unul după altul. Nu vrem să facem aici o lungă însuirire de nume și de capodopere. Este de ajuns să semnalăm că în anul 1960 vor fi traduse în limba romină principalele opere ale literaturii clasice universale, că în anul 1958 vom avea pentru prima oară în rominește versiunea integrală a operelor lui Shakespeare și Molière, Dickens și Mark Twain. Și că aceste lucrări apar în tiraje de 40.000 exemplare, epuizîndu-se în puține zile de la apariție. Editura se străduiește să înființeze în același timp și aspectele cele mai realizate artistice ale literaturii universale contemporane, în traduceri sale care cuprind toate literaturile lumii. În acest sector noi am simțit de asemenea nevoia unei antologii menite să țină la curent publicul cu ultimele creații ale literaturii de peste hotare. A fost înființat caietul de literatură universală „Secolul XX”. Probabil că vă interesează și în domeniul traducerilor aspectul statistic. Iată o cifră globală. Numai în ultimii trei ani s-au tradus 248 de titluri cu un tiraj de 429.000 exemplare. (Nu am în vedere aici volumele apărute la „Cartea Rusă”).

— Asupra traducerilor din literatura rusă și sovietică vom reveni. Ne interesează și problemele legate de tipărirea cărților în limbile naționalităților conlocuitoare.

— Fără a avea posibilitatea de a atinge în profunzime problemele literaturii minorităților naționale, țin să amintesc ca același ritm vertiginos de dezvoltare este caracteristic și acestui sector în care volumul de lucru și tipărirea au crescut în acești ani de peste trei ori. Literatura minorităților naționale cunoaște aceleași succese care ale întregului front literar și ele s oglindește în tipărirea noastră. Denumesc sint de semnalat traduceri reciproce ale celor mai valoroase opere din literaturile respective, de la clasici pînă la contemporani.

— Nu vrem să vă reținem mai mult. De aceea vă solicităm doar câteva cuvinte în legătură cu activitatea sectorului de artă al editurii.

— Un avînt deosebit l-au luat tipărirea literaturii în sectorul artelor plastice și colecțiile „Maestrii artei rominești”, „Maestrii artei universale”, studiile de specialitate fiind foarte apreciate. Cu toate greutățile tehnice pe care le întîmpinăm, redacția de artă plastică a dat unele din cele mai frumoase tipăriuri rominești. În Luna culturii, cititorii noștri primesc un dar: Albumul artiștilor populari rominești, o impresionantă realizare grafică și splendid album București, o desăvîșită colecție de fotografii artistice.

Reporter

M O REALIZARE A ISTORIEI LITERARE

analizează temeinic textele, urmărind evoluția ideilor principale și reconstituie melancolic epoca. În același timp, integrează amănunțit în sinteze, descuraj argumentației bine hrănite ordonări estetice largi. Principiul merit al acestei opere științifice și literare constă în restituirea integrală a unui clasic pe care-l cunoșteam încă alit de puțin. Din motive pe care Al. Dima le analizează pe larg, opera scriitorului moldovean — și așa des tui de restrînsă — a fost jeltită de un hazard nefavorabil; unele manuscrise au fost pierdute, altele au fost mult timp neglijate și, în sfîrșit, opera sa capitală, patetică poemă în proză „Cîntarea Romîniei”, i-a fost îndelung și înverșunat contestată. Prin care i-a creionat profilul, integrîndu-l mișcării critice pașoptiste și asemîndu-l printre intermedieri culturale rominești moderne, a fost G. Ibrăileanu. Analizînd contribuția însemnată a lui Russo pe planul gândirii estetice și lingvistice, Al. Dima reconstituie însă și activitatea — pînă acum ignorată sau minimalizată — de militant revoluționar a scriitorului moldovean. Dar aspectul pe care monografia îl subliniază cu toată forța este, de drept cuvînt, creația literară originală a lui Russo. Studiul multilateral al profesorului ieșean ne oferă acum, pentru prima dată, posibilitatea cunoașterii și înțelegerii globale a scriitorului, gânditorului și militantului Alecu Russo.

guros argumentate și hazate pe un aparat critic solid, vom încerca să analizăm un alt aspect care interesează istoria literară, reliefînd astfel, și în acest mod, valoarea monografiei discutate.

Există încă în unele studii și prefețe de istorie literară un mod simplist de analiză a operelor clasice. În ce constă acest mod? Asemenea lucrări sînt împărțite în trei compartimente distincte, fără comunicare între ele: descrierea epocii, biografia și analiza operei. Epoca este descrisă cu mijloacele fostului manual de istorie, iar descrierea se menține, la trăsarea în mare a caracteristicilor generale, a pozițiilor principale ale claselor în luptă. Această descriere generală e fatal identică la diferiții scriitori aparținînd aceleiași epoci. Urmează biografia, a unei plat-sentimentale, altele informativ-erudite dar inutilă, adică fără conținut asupra operei. În sfîrșit, opera este analizată cu vechile mijloace ale formalismului didactic. Cititorul materialului de „istoria literaturii romine”, l. 1954, se poate întreba de ce a fost nevoie de astfel pașoptiști, de vreme ce au făcut cu toții același lucru și într-același fel. Nu e vorba aici de originalitatea artistică a scriitorului care este, firește, o problemă importantă, ci de însăși metoda de cercetare. Criticul care analizează pedagogic, a la Murărașu, „forma” operei, mulțumindu-se să extragă câteva idei progresiste din context și să menționeze la capitolul „epoca” numărul fabricilor de oțet sau de postav înființate atunci, criticul acesta deci nu face o analiză marxistă. Originalitatea artistică? Iată ce scrie „Istoria literaturii romine”, vol. I, ESPLA, 1954: „Locul lui Al. Russo în literatura noastră”. Al. Russo este unul dintre scriitorii generației de la 1848 care ne-a lăsat o rodnică moștenire literară. Prin ideile sale înaintate pe lîngă critici literare și al filologiei, prin patriotismul „Cîntării Romîniei”, prin combaterea imitațiilor

servile, a cosmopolitismului în limbă și literatură, prin înțelegerea pentru creația populară, pentru limba și poporul său, Russo este un înaintaș valoros al culturii noastre de astăzi” (pag. 212). Lăsăm deoparte faptul că meritul unui scriitor nu este numai acela de a fi „înaintaș” (la număr alit îl putem recușea, poate, pe Asachi); o scriitor creează opere care sînt — atunci cînd sînt — valori literare pe care nu le apreciem doar ca pe relicve pioase. Să lăsăm și faptul că nu există aici nici o referire la valoarea artistică a operei lui Russo (cazul se repetă și la alți scriitori). Dar care, oare, din epitețele caracterizante ale acestui capitol (dedicat specificului!) nu pot fi aplicate ori-cărui alt pașoptist? Lui Alexandru, mai ales, i se potrivește de minune. Rîul nu provine numai din faptul că acest capitol nu a fost lucrat mai corect și îngrijit și nu s-a creionat personalitatea artistică a scriitorului, nu s-a schițat originalitatea lui artistică. Rîul constă în izolarea celor trei compartimente — epoca, viața, opera — (compartimentare care își va fi avînd rostul său pedagogic), rîul constă în faptul că nu se urmărește în asemenea studii modul specific în care ideile generale ale epocii și clasei se particularizează în opera de artă, prin intermediul unor anumite experiențe de viață, adică prin conștiința scriitorului. Sau altfel, biografia constituie modalitatea particulară prin care condițiile generale (relațiile economice, sociale, politice) ale epocii și clasei devin existență individuală, idei personale care se obiectivează în opera de artă.

Al. Dima nu creează asemenea separații artificiale. Pe el îl interesează nu numai să descopere ideile scriitorului în texte, ci și modul în care ele s-au format și au evoluat în timpul conștiinței lui Russo. Ideile nu stau în cîmpul conștiinței ca niște stîlpi sau, ca să reluăm celebra comparație a lui Marx,

precum cartofii într-un sac. Ele au o istorie, o devenire. Fiecare concept are o încălțare emoțională care creșterea sau descreșterea în intensitate, e altas sau respins de un altul, astfel încît „conștiința e un cîmp de bătălie și nu un dulap cu sertare în care zac: flăcămă și esență de idee. Al. Dima urmărește istoric, în dezvoltare, formarea și devenirea cugetărilor lui Russo.

Există deci o interdependență a ideilor, concepția fiind o sinteză dinamică, un raport de forță în mișcare. Să exemplificăm. Vom porni de la rolul originii sociale în determinarea poziției unui scriitor. Acum cîtva ani, originea socială a scriitorului are subliniată poziția scriitorului print-un determinism rigid și mecanic la care s-a renunțat. Acum, de cele mai multe ori, originea socială e fie ignorată, fie menționată sec, fără consecințe, ca în citata „Istorie a literaturii romine”, l. 1954, care ne învață că Alecu Russo „era fiul unui arendaș și negustor de cereale, lanțu Russo” (pag. 109). Afirmarea este exactă dar ce deșcurge de aici? Nimic! La Al. Dima problema e tratată cu suplete. Copilul nu stabilește el însuși, activ, raporturi economice-sociale, cu lumea, dar participă la un anumit raport creat de părinți. Participînd pasiv la acest raport stabilit între arendaș și țărani, Alecu Russo nu devine purtător de cuvînt al arendașilor, dar va păstra o anumită imagine a raporturilor sociale la săi, care va influența atît de mult în problema agrară. Reflecțînd copilaria scriitorului prin analiza „Amintirilor”. Al. Dima scrie: „Scriitorul zîrle desigur vîluri trandafiri peste raporturile dintre boieri, slujă și țigani, zugrăvînd de fapt o viață idilică și patriarhală, cum n-a fost, ceea ce ne dezvăluie una din ororile concepției lui sociale cu privire la trecut” (pag. 20). În același timp, ne vorbește despre „forța” pe lanțu Russo, deci și pe Alecu, la țară, ceea ce duce la suprapunerea imaginii

copilariei peste aceea a satului, la valența afectivă pentru folclor și la permeabilitatea față de natură.

Ar fi greșit însă să absolutizăm valoarea copilariei. Aceasta valoarea e determinată la rîndul ei de evoluția ulterioară a scriitorului. În epoca viitoare, relațiile dintre adolescent și familie se schimbă, ceea ce antrenează implicii și modificarea raporturilor sale cu lumea, care nu mai pot fi a cele pasive, din copilarie. Acum se stabilește, pentru mult timp, dacă înăuntru va continua modul de viață și de gândire al familiei, sau își va alege o cale proprie, deosebită sau chiar opusă. Generația de la 48 este o generație de ruptură, de conflict între vechea mentalitate feudală și noua mentalitate, forșate nu în totalitate ei numeric, nu statistic, dar în ceea ce are generația reprezentativ, valoros. Toți pașoptiștii vorbesc de această opoziție și Alecu Russo îndeosebi (vezi pag. 58). În înțelegerea fenomenului trebuie să ținem seama și de intensitatea conflictului cu familia și nu putem trata problema originii sociale în același fel la Alexandru, care rămîne, des de opunîndu-i-se, în cadrul aceluși familiei, ca la Eminescu, acesta ducînd opoziția la ruptură totală. Relațiile adolescentului-scriitor cu familia dau o anumită semnificație problemei originii sociale care poate primi chiar semn schimbat.

În viața lui Alecu Russo, criticul distinge trei momente care l-au influențat profund: plecarea în străinătate, la studii; moartea mamei sale; recăștorirea tatălui. Acestea aveau să contribuie la agravarea tensiunii politice din familie și la ruperea relațiilor, apoi la dezmoștenirea sa. Al. Dima demonstrează că această ruptură devenită din efect, cauză, l-a împins ne scriitor spre o existență independentă, l-a obligat să-și cîștige singur viața și „să trăiască de multe ori o viață de lipsuri materiale”, ceea ce a contribuit la radicalizarea sa și la o

cunoaștere mai apropiată a vieții populare. Iată deci cum o particularitate biografică a influențat asupra evoluției scriitorului. Adolescența agrară străină, ruperea de familie, viața agostivă cu greu, toate acestea au făcut ca scriitorul să-și amintească de copilarie ca de o vîrstă de aur, iar toate evenimentele de atunci să capete, ca mai tîrziu la Creangă, o anumită coloratură.

Plecarea lui Alecu printre străini, jalea produsă de moartea mamei sale și înstrăinarea unei femei străine în casa părintească, în sfîrșit, existența zburcîmătuată a arestării, exil și dificila muncă cuștigare a vieții, toate acestea au dus la identificarea a trei imagini aflate în sfera fericirii: copilaria, satul, patria. Al. Dima, analizînd „Amintirile”, arată că „toată afecțiunea scriitorului se îndreaptă cu putere asupra satului copilariei sale...” și că „impresiile pricinuite de sat sînt statornic semănate de-a lungul lucrărilor lui literare, acîntînd, de multe ori, chiar materialul comparațiilor sale din domeniul îndepărtat...” (pag. 17). Și, în alt loc: „...copilaria voioasă și scriitorului, poate unica perioadă cu ade-vărat fericită a vieții lui”. Plecarea la studii și părăsirea patriei au fost dureroase, sau — cum zice Russo însuși în „Amintiri” — „copilul cel vesel și slobod” a intrat „în viața chinurilor”. Al. Dima ni-l arată pe „adolescentul moldovean, speriat și singur, fără părinți și prieteni, printre „fete ce nu au mai văzut”, auzind „o limbă ce nu o știe”. Analiza, bazată pe texte și mai ales pe „Amintiri” duce la o concluzie interesantă: „Desigur, înăcra patriotismului de mai tîrziu al scriitorului s-a întărit și prin contribuția acestor „depărări de țară și a raportării necurate de străinătății la ea” (pag. 26).

Cu moartea mamei, „s-a sfîrșit tîrchiea casei lui Iancu Russo și copilaria însăși a poeziei...” (pag. 23). Fericirea sfîrșită și copilaria pierdută se vor contopi într-o imagine unică și idilică. Mai tîrziu, la Paris, cînd exilatul va dori să evoc imaginea patriei, îi va apare în fața satul copilariei: „Patria e aducerea aminte de zilele copilariei, coliba părintească cu copacul cel mare din pragul ușii, dragostea mamei... plămîni ai inimii noastre... locul unde am iubit și am fost iubii... Cînele care se giuca cu noi, sunetul clopotelor bisericii satului ce ne vestește zilele frumoase de copilărie, zăbierul turelor cînd se întorceau în amurgul sării...” („Cîntarea Romîniei”, vers. 25).

Acest concept dinamic a influențat asupra viziunii atenuate a relațiilor, dintre moșieri și țărani, asupra „sentimentului naturii”, sensibilității la folclorul auzit din copilarie, asupra concepției lingvistice — dragostea față de limba în care vorbea mama, va spune el — va influența asupra structurii specifice a patriotului său etc.

Analizînd această problemă de monografie, am amintit doar două aspecte ale sale: restituirea integrală a scriitorului fragmentat cunoscut pînă acum și am exemplificat modul în care criticul demonstrează formarea personalității artistice și a concepției specifice a lui Alecu Russo. Fără a ne aminti această demonstrație în ansamblul ei, lucru imposibil într-un articol.

Important ni se pare faptul că epoca, viața și opera scriitorului nu sînt privite ca departamente închise. Trezirea de la condițiile obiective economice-sociale la opera de artă care este un dat obiectiv, deci de la realitatea socială la imaginea (reflecția) ei în opera de artă, se face printr-un proces complex în care societatea este interpretată prin experiența de viață a scriitorului. Aceasta nu este însă dect o latură a monografiei, un moment al procesului dialectic analizat. Criticul urmărește și modul în care predispozițiile (valențele) lui Al. Russo pentru folclor, natură, etc. se dezvoltă și devin idei, principii ale unei concepții, sub influența determinantă a epocii. De asemenea, dezvoltarea interdependentă a pașoptiștilor, spiritul lor de echipă, legătura dintre gândire și exprimare ei printr-acțiune, etc. constituie aspecte interesante ale monografiei.

Paul Georgescu

Continente

Cu sau fără Fast

Scritorul american Howard Fast, pe care mulți dintre noi l-am cunoscut și l-am prețuit, s-a supărat, cum se spune, ca odată pe să, și a părăsit partidul comunist din Statele Unite, partid în care, de buna lui voie, a cerut să fie primit acum cîțiva ani. El a declarat, într-o scrisoare publicată în presa burgheză americană, că nu este de acord cu linia partidului din care s-a retras, Fast, în această scrisoare, a mai făcut și subliniate ca nu-i place nici politica Moscovei, nici cea ce se petrece în țările de democrație populară.

Nouă, marxist-leniniștilor, nu pare rău cănd ne moare un tovarăș. Căpîrșii de auzire li cinșim amintirea și li plîngem îndelung. Deși sîntem milioane și milioane pe întreaga suprafață a globului, dorim ca numărul nostru să crească necontenit, nu să scadă. Dar numărul marxist-leniniștilor crește. Combativitatea marxist-leniniștilor crește și ea. Cu noi sînt toți oamenii cinstiți din lume. Căuza noastră e cauza cea mai nobilă și mai dreaptă a oamenilor celor mulți — cauza păcii, a unei stări, a libertății, a fericității. Mai curînd sau mai tîrziu cauza noastră va deveni victorioasă și pretutindeni. Către victoria deplină a marxism-leninismului merge noastra istorie. Trebuie să fii orb ca să nu vezi acest adevăr.

Ante de zile Howard Fast a avut o război împotriva și a nădat acest adevăr. Ante de zile Howard Fast a avut mintea clară și a luptat cu condeiul lui care uneori era ascuțit, alteori era blunt, pentru izbînda acestui adevăr.

Nouă, marxist-leniniștilor, nu pare rău și atunci cînd un tovarăș dintr-o pricină sau alta, ne părăsește. Noi toți oamenii care vin cu bună credință și înțelegere în stîm partidului comunist și muncitorilor au în înțînă lor idria să meargă pînă la capăt. Munca pentru construirea socialismului — acolo unde comunistii au luat puterea în stat și activitatea pentru construirea socialismului a început — se deslășoară — nu este cîștig de puțin ușor. Ea cere tînor, dar în primul rînd comunistilor, eforturi excepționale. Unii mai și greșesc și cad pe drum. Alții cad pentru că obosesc. Nu este ușor să fii comunist într-o țară care construiește socialismul. Dar toamă în această stă mîndria comunistilor: ea e, învingînd toate greutățile, îndărînd toate piedicile, aducînd toate fericiții și supărințele cu dragoste și în disciplină de fier, consistență — pentru izbînda oare în istoria lungă și zburcîmă a omenirii — o lume nouă, dreaptă și bună în care omul nu mai este exploatat de om, o lume nouă în care popoarele își vor găsi pacea și fericiția.

Fără îndoielă că nu este ușor să fii comunist nici în statele capitaliste. Acolo, lupta între comunisti și burghezii, care deține în mîinile ei întreaga putere în stat, este deosebit de dură. Masele muncitorești sînt amenințate cu represalii sîngeroase la orice încercare de acțiune mai viguroasă. Frunzișii mișcării sînt deseori aruncați în lagăre și închisori, sau chiar împușcați. Intelighenții, oamenii de artă, ziaristi și scriitorii nu-și pot duce nici ei la bun sfîrșit sarcinile de partid fără dificultăți. Împotriva intelectualilor burghezi folosește nu numai arma intimidării sau a prigoanei ci și ademenirea perhidă și corupția. Nu ne-am născut nici ieri, nici ieri-ieri. Cunoaștem toate acestea. Și cunoaștem-le, sau toamă pentru că le cunoaștem, stîmă neșus de mult și iubim neșus de mult pe confrății noștri scriitori și ziaristi care trăiesc în statele capitaliste și se bat cu dîre, penne, alături de masa muncitoare, pentru izbînda marxism-leninismului. Pentru dezertori, pentru renegați ca Howard Fast înlămurăm din inima noastră stîm, stingem în inima noastră dragostea.

Cum a căzut Fast? A oboșit? Nu. Nu ne-am născut nici ieri, nici ieri-ieri. Cunoaștem toate acestea. Și cunoaștem-le, sau toamă pentru că le cunoaștem, stîmă neșus de mult și iubim neșus de mult pe confrății noștri scriitori și ziaristi care trăiesc în statele capitaliste și se bat cu dîre, penne, alături de masa muncitoare, pentru izbînda marxism-leninismului. Pentru dezertori, pentru renegați ca Howard Fast înlămurăm din inima noastră stîm, stingem în inima noastră dragostea.

Ununii Societice și a fârilor de democrație populară.

Ce l-a nămăjunit pe Fast? Partidul comunist din Statele Unite, prin gura unui activist, i-a atras atenția asupra unor cuvinte și expresii din lucrările lui, nu toamă la locul lor în operele unui comunist. Howard Fast a vrut să fie scriitor comunist fără să accepte principiul — sînt pentru orice scriitor adevărat comunist — al îndărîmării literaturii de către Partid. l-a interzis conașterea partidului comunist din Statele Unite lui rasi să publice lucrările? Fast mărturisese că nu. Dar faptul că i s-au făcut acele observații și i s-au sugerat unele șoare îmbunătățiri l-a supărat pe scriitor. Încercarea partidului de a-l ajuta să-și deslășoară scrierile a fost socotită de către Fast ca un atentat la libertatea lui de creație.

Să mergem însă mai departe. Cu ce l-a îndisput Ununea Sovietică pe Howard Fast? Renegeatul nu se știe s-o spună în scris. Cîteva din cărțile lui Fast nu au fost traduse în rusă. Altele, deși au fost traduse, presa societății nu s-a grăbit să le comenteze... Cam în același fel — se plînge Fast — s-au comportat, față de scrierile lui, și țările de democrație populară.

Puerile motive... De unde a reieșit pentru Fast că Ununea Sovietică e obligată să traducă toate scrierile autorilor comunisti din lumea largă? De unde obligația pentru presa societății de a comenta tot ce apare în editurile societății sau în cele străine? Ati în Unione cî și în țările de democrație populară se tipărește multă literatură străină. S-au tipărit și s-au tradus și unele cărți ale lui Fast. Renegeatul însă nu s-a mulțumit cu atit. El a dorit să i se traducă tot ce i-a picat din condei și să fie tradusă pentru fiecare pagină... Cîndat fel de o vedea din partea unui scriitor care s-a crezut — și ne-a făcut și pe noi să credem o vreme — că ar fi comunist.

Nici unul din motivele cu care Howard Fast încearcă să-și justifice înțelegerea și apoi trădarea nu stă în picioare. Cî deșura calomniilor lui Fast... Ele sînt, ca să spunem așa, tipice. Asupra Ununii Societice s-au aruncat calomnii cu ghîtoarea, înă de la întemeierea Ununii. Dar calomniile nu i-au împiedicat pe societăți să-și crească și să-și întărească patria. Calomniile nu i-au împiedicat pe bolșevici să construiască socialismul, pînă la astfel temelile comunismului. Calomniile nu i-au împiedicat pe bolșevici să lichideze armatele albagardiste și interconștoniste și apoi să-și zdrobească pe agresorii lasciști și să ajungă pe Elba. Calomniile nu i-au împiedicat pe scriitorii bolșevici să creeze o mare literatură, nici pe oamenii de teatru să ajungă la înalt renume, nici pe savanți să arunce — în chiar zilele în care Howard Fast calomniile — doi sateliți în stăuile cerului.

Democrațiile populare sînt și ele calomniat — încă de la fundarea lor — de dușmanii socialismului. Ne-am învîdat și noi cu calomniile, ca sacul cu petișul. Calomniatorii calomniiază făcînd spume la gură. Noi ne vedem de drumul nostru.

Howard Fast nu e inițiu intelectual care trădează cauza poporului. Au mai trădat și alții. Probabil că nu va fi nici ultimul. Cu ce s-au ales însă trădătorii? Burghezia i-a folosit un timp apoi, după ce i-a stors ca pe o lămîie, i-a aruncat la cos.

Presa capitaliste publică azi articolele calomnioase ale lui Fast. Posturile de radio imperialiste transmit articolele calomnioase ale lui Fast.

Dușmanii noștri sînt bucurosi că Fast — cel ce a scris „Spartacus”, s-a dat de partea stăpînitor de robii. Dușmanii noștri sînt bucurosi că Fast, cel ce a luat apărarea negrilor, a trecut de partea celor ce-și scotesc neomanii pe negri și-și lănează.

Dușmanii noștri se bucură că Fast, cel ce a militat alături azi pentru libertate și pace, militează acum, fără să-l crape obrazul de rușine, pentru asasinii libertății și pentru așiftorii la război imperialiști.

Ne-a mîhnit, cum era și firesc, dezertarea lui Howard Fast.

Ne scribește treaba uridă cu care se îndelencicește azi Howard Fast.

Dar, cu Fast sau fără Fast, clasa muncitoare construiește socialismul și comunismul.

Cu Fast sau fără Fast noi vom merge înainte pe curatul, pe luminosul drum al marxism-leninismului.

Zaharia Stancu

CARNET FRANCEZ

Societatea scriitorilor francezi a sărbătorit săptămîna trecută centenarul lui Béranger și Eugene Sue.

În afară de cuvîntările rostite de Armand Lanoux și Henri Monier și-au mai dat concursul artiștele Michelle Boudet, care a citit din opera lui Eugene Sue, și Catherine Scouva, care a citat din cîntecele lui Béranger.

La sfîrșitul lunii decembrie a.c. se va deschide la Paris la Biblioteca Națională (galeria Mazarin) o expoziție consacrată lui Baudelaire. Vor fi expuse ediții rare, manuscrise inedite, precum și schifele (desenese) însoțite de autopoziții autorului.

Implinindu-se 39 de ani de la moartea poetului Guillaume Apollinaire, s-a oficiat un Requiem în prezența consulului Franței la Verviers și conservatorului muzeului Apollinaire.

Se știe cîte discuții interminabile s-au iscat în jurul publicării jurnalului fraților Edmond și Jules Goncourt. Se vorbea mai ales despre faptul că „Acolo sînt pasaje licențioase — care prin natura lor nu pot vedea lumina tiparului”. A trebuit să interv. Frédéric Masson, secretarul permanent al Academiei Franceze, pentru ca acest jurnal să poată fi publicat.

Rîndurile acestea ne-au fost sugerate citînd interesantul articol al Annei Villelaure „Les Goncourt face à leur posterité”, apărut în cunoscutul săptămînal „Les lettres françaises” (nr. 694). Fără să mai insistăm asupra jurnalului — destul de interesant și arhicunoscut în lumea literelor, — îl menținem ca adăugăm că, cu ocazia polemicilor stîrnite în jurul acestui jurnal, s-a vorbit și despre vesilia bibliotecă a autorilor lui. Biblioteca cuprindea nenumerate manuscrise, biografii, plachele, documente originale, alise, cărți rare — de valori incalculabile — pe care frații Goncourt le-au aranjat, clasificat și însoțit de note, indicații și observații, în primul etaj al casei din Auteuil. Celălalte camere aveau pereții acoperiți de rafturi înfășate cu edițiile originale ale lui Stendhal, Balzac, Hugo, etc. La rîndul lor, aceste ediții sînt prețioase și pentru că poartă notațiile primelor corecturi făcute de autori; ediții unice, pe hîrtie specială, cu dedicații prețioase.

În marea lor pasiune după antichități și rarități totodată, răscolind în dreapta și stînga prin rafturile prețioase ale anticariilor, frații Goncourt au găsit un registru care cuprindea, în original, notația biografică consacrată lui Watteau și citiții de Caylus la Academia regală de pictură și sculptură. De asemenea, autorii ilustrului jurnal au propus pictoriilor Johano, Carrière, Forain etc. să picteze sau să deseneze portretele autorilor pe edițiile lor preferate. Bunăoară, pe un exemplar din Sapho se găsește portretul lui Daudet, pictat în ulei de Carrière; pe „L'Assommoir”, un portret al lui Zola pictat de Raffaelli; pe „Le regne de silence”, portretul lui Rodenbach de Stevens, etc.

Alain Rais reactualizează în paginile săptămînalului „Les lettres françaises” corespondența dintre Balzac și Stendhal, în legătură cu apariția celebrului roman „La Chartreuse de Parme”.

După apariția romanului, la 25 septembrie 1840, Balzac a scris un lung articol, în „La Revue Parisienne”, din care extragem: „La Chartreuse de Parme” este, în epoca noastră și pînă-n prezent, capodopera literaturii de ieri. Domnul Beyle este unul din oamenii superiori ai timpului nostru; este foarte greu să-și explice cum se face că acest observator de prim ordin, acest diplomat profund care, fie prin scrisori, fie prin cuvînt, a dat atitea dovezi de înălțimea ideilor și de înțînerea cunoștințelor sale practice, este numai consul la Civita-Vecchia. Nimeni n-ar fi mai în măsură ca dînsul să reprezinte Franța la Roma”.

Stendhal lui în culmea fericii. Ca să-i răspundă lui Balzac (la 30 oct. 1840) făcu trei concepte pînă îngheț scrierile — afit era de emoțional. În termeni sîm ai scris rînduri memorabile. Le redăm în parte: „Am avut o foarte mare surpriză, domnule,

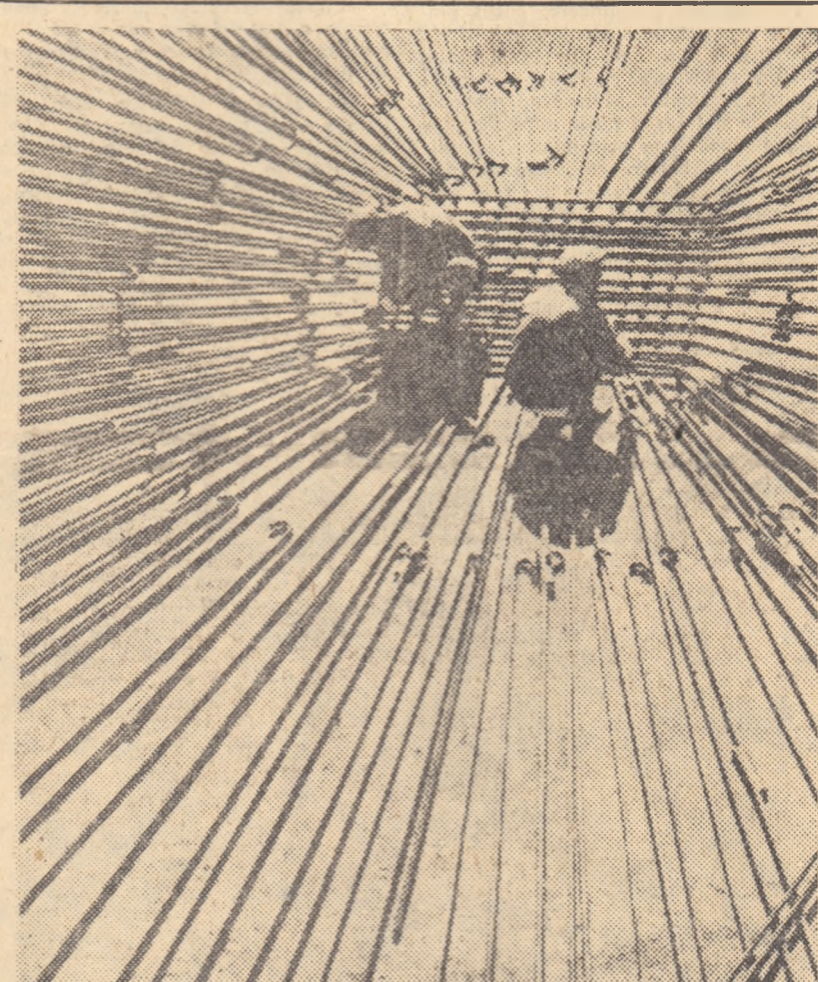
citînd articolul pe care ați binevoit să-l consacrați romanului meu. Vă mulțumesc mai mult pentru sfaturi decît pentru laude. V-a fost mîla de un biet orfan părăsit în mijlocul străzii. Nu credem că voi fi citit înainte de 1880; amînsam pentru timpul acela plăcerea tiparului”.

Pierre Gascar, în romanul său: „L'herbe des rues” (Iarba străzilor) trasează un tablou sumbru și dezoilant al vieții unui grup de tineri, așa cum s-a scurs ea în anii dintre cele două războaie. O oscilare între speranțe și mizerie boemă între războiul i-a pus capăt în chip tragic.

„Baudelaire față cu contemporanii săi” se intitulază un volum de mărturi publicate de W. T. Bandy și Claude Pichois. E de semnalat că această lucrare se folosește de un Repertoriu al scrierilor despre Baudelaire întocmit de W. T. Bandy și care cuprinde nu mai puțin de 10.000 fișe bibliografice privind opera lui Baudelaire.

André Burger publică în editura Droz P. Minard din Geneva un „Lexic al limbii lui Villon”. Lucrare primară cu satisfacție de cercuile de specialitate interesate în a studia în amănunt bogăția de expresie, vivacitatea și strălucirea versului acestui prim poet modern al Franței.

L. Ruga



TZIA HUA-MIN

„Montarea armăturii”



FRANCISCO DOSAMANTES

„Trei femei”

Program rodnic

S-a semnat săptămîna trecută planul de muncă pentru anul 1958 de aplicare a Convenției culturale între țara noastră și Republica Democrată Germană. Spusă astfel, relația e rece, prea oficială, prea distantă. Actul semnat este însă expresia unei activități vii: dincolo de cifre, paragrafe și articole trebuie văzuți oamenii care vor călători dintr-o țară în alta, orchestre și formații teatrale, cărți și afișe, documentații, filme, comunicări asupra realizărilor obținute în diferite sectoare. Ca mii de fire, produse ale spiritului, ale talentului, rezultate ale unor strădăni de decenii și veacuri, se ies în două popoare, pe care le leagă nu numai interese comerciale și industriale, ci mai ales aspirații comune în ce privește viitorul omenirii și idealul de viață proprie. Planul de muncă semnat este forma organizată pe care o iau relațiile spontane, dorințele firești, porțile din suflet, de cunoaștere reciprocă.

În anul care vine, Mărtiriile din R.D. Germană vor primi, între altele, un volum de Mihail Sadoveanu cuprinzînd „Ostrovul lupilor” și „Baltașul”, un alt volum cu „Răscoala” lui Liviu Rebreanu; o culegere de nuvele rominești de diferiți autori: romanul „Moromeții” de Marin Preda; Filarmonica noastră va da un număr de concerte în principalele săli ale R.D. Germane. Vor avea loc diferite audii ale unor soliști romini; vor pleca pentru schimb de experiență, sau numai pentru vizite, concedii, numeroși artiști, scriitori, oameni de știință, lucrători din domeniul editurii, teatrului, din învățămînt, o întregă și continuă acțiune de cunoaștere a unei țări de veche tradiție culturală, de popularizare a țării noastre, a comorilor noastre de artă, a culturii noastre.

Toate aceste cunoașteri, rezultatele vizitelor, vor fi comunicate publicului nostru nu numai prin scrieri, prin articole și conferințe, ci ele vor putea fi apreciate și în mod direct, de plidă prin expoziția de afișe germane ce se va organiza, prin turnee pe care-l va întreprinde una din formațiile teatrale cele mai reputeate din R.D. Germană, prin spectacolele operetelor din Dresda, prin participarea la concursul teatrelor de păpuși sau la festivalul și concursul „Enescu”, prin filmele ce se vor aduce, prin comunicările ce se vor face în cadrul Săptămînii universitare romino-germane ce se va organiza în orașele Leipzig și București.

Planul de muncă, aceste cîteva pagini dactilografiate, schițează un program a cărui îndeplinire va însemna un important spor de cunoaștere și prețuire a culturii și artei germane în țara noastră și în același timp, va însemna o bună popularizare a spiritului poporului nostru în țara care a dat pe Goethe și Schiller, pe Beethoven, pe Luther, pe Thomas Mann și pe Bertolt Brecht.

Un program pe care cuvintele pace, prietenie, socialism îl caracterizează din plin. Solidaritatea care leagă popoarele noastre în lagărul democrației și socialismului va fi așadar tot mai mult întărită, pentru că se va sprijini pe o temelie traică, putearea noastră va fi sporită.

Solii culturii și artei pătrînd cu avînt peste tot, iar acolo unde vorbesc muzee, unde vorbește ce e mai înaintat în spiritualitatea unei țări, își face loc sentimentul prieteniei sincere, care va înfrunta orice încercări și le va birui. Schimbările, pe care le prevede planul de muncă recent încheiat, fac parte dintr-un asemenea vast program, al triumfului valorilor umane și al circulației lor în întreaga lume.

Mihai Gafița

Drum în Delta Dunării

A m părăsit Bucureștii împreună cu soțul meu într-o marș, pentru a pleca la Galați cu avionul. Trebuie să recunoaștem că în România (ca de altfel în toate țările de democrație populară) serviciile de uz public sînt foarte bine organizate. De altminteri călătoriile cu avionul se fac la un preț destul de accesibil. Prin ferușterea aparatului am văzut pentru prima dată Dunărea. Culoarea ei verde-cenușie nu se prea potrivește cu faimosul refren: „frumoașa Dunăre albastră”... Orașul Galați este de fapt un oraș de frontieră. Distrus aproape în întregime în timpul războiului, el apare astăzi ca un imens șantier. Prelutindeni terenuri desfundate, grămezi de pietre și cărămizi, saci de ciment, îngrădituri, elavatoare, oameni care muncesc. Dinșpre Marea Neagră baze ale vînt proaspăt, aducînd cu ei mîrezele Deltei. Delta! Ni s-a vorbit oare îndejunat despre ea, înainte de a o vedea? Tabloul ei ne-a fost zugrăvit de poetul Eugen Jebeleanu, în cuvintele cele mai enuziaste, cele mai potrivite. Credeam că exagerază: mi-am dat seama însă că nu exagera...

Prima oprire: la Serghei Buhaev, care are o fermă la punctul 1024, nu departe de Vultur. Cultivă în jurul său diverse specii de pomii fructiferi. E foarte mîndru, — pe bună dreptate, — de roadele multei sale. În timpul de soful meu se lansează într-o lungă discuție despre viața de vie (soful meu are facultatea de a nu vorbi corect nici o altă limbă în afară de franceză, ceea ce îl face să folosească față de străini un amestec ciudat de cîteva cunoscințe vagi de germană, engleză și rusă), încerc să mă împrietinesc cu Sultan, cîinele cîbobănesc al lui Serghei Buhaev.

Mergem mai departe, spre Sulina... Maturilor plantate cu arbori le urmează maluri plantate cu treștii, al pol maluri goale dar nesfrîșite. Este un fel de stepă, roșatică acum, nemulțată sub cerul care nu se mai sfîrșește. Stepa este sfîșiată numai de stîlpii de telegraf și de firele care poartă curentul electric acolo unde i se simte nevoia — și care aduc o convingătoare mărturie despre hărnicia omului pînă și în această pustietate.

Întăc că apare Sulina. Incepe să se arate odată cu un castel de apă care-și înalță tichia rotundă deasupra orizontului. Cînd castelul de apă

s-a descoperit în întregime, apare un minaret. Minaretul reprezintă extimitatea opusă a Sulinei.

De pe „Mărășești” trecem pe un remorcher maritim, „Rîndunica”, al cărui căpitan, Vasile Răzuc, ne face în moritură. Și iată-ne porniți toți trei, în tovărășie, căpitanului Răzuc, și pilotului Nicolae Gane și a inginerului piscicol Gheorghe Clenciu. Mergem de-a lungul faimoselor diguri ale Dunării; cu fiecare an ele se lungesc cu vreo 200 de metri. În sfîrșit, din fața noastră au dispărut digurile, a dispărut îngrădirea orizontului: sîntem pe Marea Neagră. E agitată. S-ar spune că e neliniștită, chinuță.

Ne întorcem. Ne oprim la secția piscicolă din Sulina. O vizităm. Iată locul unde se alege peștele, se sărează, se pune la bualoate. Iată locul unde femeii și tinere fele lucrează și repară virșe și plase. Trebuie să spun că în această pescărie din Sulina am văzut cele mai frumoase femei din România: proaspete, plăcute și cu ochi foarte frumoși. Ne așezăm la masă. Ni se servesc peștele fript, apoi ciorbă de pește (cea mai bună pe care am mîncat-o vreodată) apoi pește alumat (astea ar fi fructele, imi spune căpitanul Răzuc). Vinul lui Serghei Buhaev face și mai plăcută gustarea.

Și cînd urcăm scela viteazului nostru „Mărășești”, care a venit să ne întîmpine încărcat cu vin de la punctul 1024, avem surpriza de a contempla cel mai frumos apus de soare. Deasupra capetelor noastre cerul pare negru; Dunărea, pe care o spintecă prova „Mărășeștilor” — verde

cu smaraldul. În fața noastră umbrele întunecate ale Sulinei se profilează pe fondul roșu închis care se luminează spre întînderea albastră desănată de Marea Neagră de o parte și de cealaltă a digurilor.

După ce am petrecut noaptea pe bordul vasului „Decembrie”, ne întorcem. Părăsim curînd bratul Sulina, pentru a intra pe bîtrîna Dunăre. „Mărășești” înainteză cu sondele, la babord, marinarul Similiu; la tribord, mecanicul Ciungu Nicolae îi strigă pilotului Armaraș, zis Barbă (are 68 de ani), adîncimea pe care o arată sonda:

— Sapte picioare.
— Sapte și jumătate.
— Sapte picioare.
— Patru picioare...

„Mărășeștii” plutesc în zigzag. În curînd auzim: „acostăm!” Și celălalt: „acostăm!” Ne aflăm în împărăția pescarilor. Pe ciudatele lor bărci negre vîlesc cu o lopată, asemenea gondolierilor venețieni. Cînd aruncă prostolul lor, fac un gest asemănător aceluia cunoscut în luptele de taur sub numele de „Veronica”. Brațele se frîpt, apoi ciorbă de pește (cea mai bună pe care am mîncat-o vreodată) apoi pește alumat (astea ar fi fructele, imi spune căpitanul Răzuc). Vinul lui Serghei Buhaev face și mai plăcută gustarea.

Ar mai fi multe lucruri de povestit (ar trebui să vorbim de chipul pescarilor; de crapul „la fontaia” (sic) pe care ni l-a pregătit căpitanul Iliu). Ar trebui să vorbim și de toți cei care ne-au găzduit, de bunăvoința, de bunătațea, de munca și eforturile lor...

Jacqueline Baldi

Redactor-sef: Zaharia Stancu. Colegiul redactional: Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilari, Paul Georgescu (redactor-sef adjunct), Eugen Jebeleanu, George Macoveșcu, Ion Mihăileanu, V. Mîndra (redactor-sef adjunct), Mihail Petroveanu (redactor-sef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.



...A FOST O SINGURĂ VICTIMA

Desen de CIK DAMADIAN